

Tėvynės Sargas

mėnesinis laikraštis su paveikslėliais.

Stovi ant sargybos Lietuvių tautos:
szviesos, tikėjimo ir kalbos.

Gaunamas **Prusose** už 50 kap. Tilžėje pas J. Łapiną (Goldschmiedestr. 8.)
Klaipėdoje pas Rikard Brusdeyliną, knigų kupezių;
Amerikoje už 1 dolerį Scranton Pa. pas Rev. A. Kaupą (1423 n. Main Ave)

Aukas ant lietuviszkų rasztų priimame ir apskelbiame.

Turinys № 12.

1. Į darbą, Broliai, ir par 1899 m.!	11	7. Eilės	28
2. Eilės	5	Užusim' dailią dainą, broliai.	
Maironiu, perskaiczius jojo		<i>Margalis.</i>	
„Pavasario Bałsus“ A. J.		8. Mus kaltina, patįs kalti budami.	30
3. Paminėjimai	6	9. Musų rasztai	36
I. A. a. kun. Lydeika (Aldonas).		„Trumpasis Filiochowskio	
II. K. A. Bilekeviczius. <i>Margalis.</i>		Katekizmas“ „Obrusitėliai“,	
4. Musų iszkałos	14	Dėdės Atanazo. Laikraszcziiai.	
Naujos maskolių „geradėjystės“		10. Eilės	38
Nauja Kaukolikų iszkała.		Po tavo nuog musų atsito-	
5. Eilės	17	linimo . . . <i>Vienužis,</i>	
Tavęs, o Tėvyne . . . <i>Margalis.</i>		11. Nuo Redakcijos	39
6. Įvairios žinios	18	Atviras Łaksztas į kun. Ambro-	
Isz Darbėnų. <i>Kelevis.</i> Isz		ževiczių Vilniuje.	
Traupio. Isz Utenos ir		12. Turinys „T. Sargo“ 1898 m.	48
Vyžonų. <i>Utique.</i> Isz Amerikos.		13. Atskiriamas priedas.	
<i>Amerikietis.</i>		Ką sako apie blaivystę L. Tołstoi	
		ir kiekiezių profesoriai? —	

Į darbą, Broliai ir par 1899 metus!

Szventasis Kazimierai, musų karalaiti! Kaip kitados „nedideliam buriui lietuvių, nusiminusių, kad netikėtai isiveržė galingas neprietelius, orę pasirodęs, suteikei pra-

kilnų pergalejimą“,*) teip sztai par treczius jau metus „Sargiečių“ burelį, atsidavusį į ypatingą Tavo priglobstą, sergėjei nuo neprietelių ir tvirtinai jų sylas! Szventasis Lietuvi! Regi, kaip „galingas neprietelius, apsiszarvojęs įvairių -įvairesnėmis pabuklėmis marinimo, vėl veržias į nelaimingą, bet Tavo numylėtą Tėvynę, o prieš jį stoja vėl „nedidelis buris“ tėvynainių, apsiszarvojusių tik ginklu raszto, bet pilnų vilties, juog ne gyvuoliszkai vien galybei, ne kitiems ir asztriems ginklams, bet dorybei ir teisybės dvasiai lemta laimėti. Kaip jaunas Dovidas, atmetė gelžės ginklus, eidamas prieš milžiną goliatą, nės ėjo „Vardan Dievo“ ir to jam užteko, teip mes, lietuviai, drįstam iszeiti prieš galingus mus apninkanczius svetimtauczius, vildamies, juog ir mums užteks Dievo Apveizdos, isz kurios par Tavo, Karalaiti, užtarimą teiksyz Vieszpats mus nėkadods nepaleisti. Neužmirsz mūsų Vieszpats, nės žudymas apleistų naszlaiczių nuolat szaukias į dangų atmonijimo.

„Tikim', mylim' ir vylimos, dėlto mes nebijom“! sakome su poėtu ir drąsiai einame į karę, traukdami

Tautiszka Lietuvių giesmę.

Tu Lietuva, tu mieliausi mūsų motynele!

Tu Dauguva, tu placiausi Lietuvos upele!

Plati, tyki, lig senovės garsi szalis mūsų;

Po tuos plotus vieszpatavom ant giminės Rusų,

Szendien Rusai — po Maskoliais! Maskoliszkai rėdos.

Lietuvos-gi tikrus vaikus spaudžia didžios bėdos.

Anei raszto, anei druko mums turėt neduoda;

Sako: tegul bus Lietuva ir tamsi, ir juoda!

Kad tu, Gudai, nesulauktum! Nebus kaip tu nori!!

Bus, kaip Dievas duos, ne tavo prisakai nedori.

Asztrią, trumpą savo valdžią Dievo tiesas laužai;

My-gi, spaudi mūsų žemę, mūsų žmones gniaužai.

Nori savo valdžios peiliu mums szirdis supjaustyt,

Nori savo ledu szaltu krutines apkraustyt.

*) Isz Brevijoriaus.

Neįveiksi, sunau siaurės! Musų szirdįs tvirtos!
Seniai yra iszmėgintos, seniai keptos, virtos.

Neįveiksi! ant mus' szirdies trupės tavo peiliai!
Ledai sutirps ant krutinės, tu pats tekis eiliai!!

Tą visai Lietuvai žinomą dainą drėsime pavadinti musų „tautiszka giesmė“, nės ji aiskiausiai ir pilnai per-
stato ir tikrą dabartinį musų tautos padėjimą, ir dvasią,
kuri tikrų lietuvių szirdysę tvyskia. Tas ne Lietuvis, kurs
jos nežinos, jos žodžių nesupras, neužjaus ir isz
gilumos szirdies, pilnas karsztos tėvynės meilės ir vilties,
nesuszuks: „Nėįveiksi, sunau siaurės: musų szirdįs tvirtos!
neįveiksi“! — Kad tos tautiszkos kariszkos giesmės dvasia
apims visus Lietuvos valsečius ir sodžius, pasakysime:
padarėme, kas iszpuolo padaryti; platinomė jos dvasią
ir dabar džiaugiamės, kad neprietelių peiliai trupa, smei-
giami į lietuvių szirdis, kad kraunami ant musų krutinių
ledai beregint tirpsta. „Į darbą tadą, broliai, vyrs į vyrą,
pasiėmė arklą, kningą, lyrą“! Į darbą — gaivintų lietu-
viszkos drąsmės, žadintų lietuviszkos dvasios, varytų keliu
apszvietimo, nės apszviestas lietuvis mokės netik ginties,
bet ir ranką isztiesti su reikalavimu: atidaksz, svetimtauti,
ką buvai nuo musų paveržęs! Su lenkais mažesnė mums
bėda: jie žuna ir pražus terp musų, kadą pasibaigs dvarai,
o tie, kaip ledai, tirpsta; su jeis drąsiai galime rokuoties,
budami lygiai suvaržyti; geruoju tai geruoju, piktuoju, —
maž-ką su mumis tegraijis. Kitoks dalykas su gudu; jisai
ir galingas, ir begėdiszkas tyronas; ir smaugia, ir žodžio
isztartai neleidžia: molczat', molczat — nierazsuždat'. Ar-gi
teip jau ir klausyti, tylėti ir neprotauti? o, ne! gink,
Dieve! Begėdiszko pergalėjimo yra jau toks prigimimas:
juo drąsiai kimba į nusižeminusį, juo atsargingi priesz
staczius ir drąsius, su kuriais reikia rokuotis. Kelkime
todėl augsztyn nulenkusią pavergtų brolių galvą: iszsitiesk,
broļau! neleiskis, kad ant palenkusio tavo sprando ožkos
lapiotul! Rodykis gyvu žmogum esąs, žinąs, ko esi vertas
ir kas tau priguli! Praszyk, o mes tau ir par atenczius
ketvirtus metus netruksime ateiti su geru patarimu, kaip

gali užsilikti nepagadintu žmogum. — Dar kartą szaukiame: kuopon, szviesesnieji lietuviai, kurie lig szioł atskirai kariavo! Į kuopas, į kuopas! O visos kuopas vėl į vienybę! Kietai suglauskime peczius su pecziais ir savo krutinėmis uždengkime tamsesnius savo brolius! Mokykime juos užsistatyti dvejopu muru: szventų szvencziausią katalikų tikybę ir senų - seniausią lietuviszką kalbą. Nuo tų murų neabejotinai atszoks visos neprietelių kulpkos. Be paliaubos, be atilsio varykime juos vis augsztyti ir storryn, nės ir mūsų prieszas nėkad nepaliauna atakavojęs. Kaip tėvynę mylite, nieko nestatykite ant paskatų, kurias tyczia maskolis leidžia dėl užmigdinimo mūsų. Anais metais, duokime, kad baisiai pradėjo pplatinties maskoliams nemałonus kalendoriai, atsirado tułs mūsų geradėjas, Liaugminas isz Mažeikių, apie kurį lig to laiko niekas nežinojo. Gerai pragyvendamas „isz Dievo Apveizdos“, užsimanė apdovanoti mus 50,000 maskoliams szvelnių kalendorių. Į visus krasztus iszblaszkė brangius, puikius apsiskelbimus ir . . . apgavo mus mulkius! 50 tukstanczių, paleistų į Lietuvą kalendorių, tai negirdėtas daiktas, sakome; užkirs visus kelius prusiniems kalendoriams, kurių vos tik 30 tukstanczių teiszeina. Na, ir paliovėmė taisė kalendorius, o maskoliams to ir terekėjo: Liaugminas lygiai neiszleidė savo prižadėtojo. Jis vienok ir toliaus gerai gyveno „isz Dievo Apveizdos“, o mes užsivylė, vos tik po kalėdų be iszbrukėmė ir tai gana menką kalendorpalaiķį. Dabar sztai vėl eina paskała labai mūsų troszkiamą, labai małoni ir dėl to ne vieną galinti suturėti nuo dabartinio darbo. Tatai ponas Smilga padavęs carui praszymą, kad leistų lietuviams Peterburge spaudinti laikrasztį, prižadėdamas pats buti iszduotoju, o redagavimą pavesti direktoriui departamento lietuviszkų kningų Publiszkoje Imperatoriszkoje Bibliotekoje. Sako, buk caras isz pradźios ant to sutikęs, bet paskui po įtekme ministerijos tarnų kiteip apsimislijęs ir savo valią teip apreiszkęs: Ministrui Vidaus Dalykų paliepsias paduoti pirmajam Ministrų Susirinkimui referatą apie lietuviszką kłausimą jei ne suskubs, padaryti referatą lig pirmojo susirinkimo, tai padarys paskui kuomet nors; tas visai prigulės nuo jo stropumo. O, ką? Małoni

žinia? Ilga vienok užvivylimo praktika, daug kartų neįsipildžiusios paskalos apie perstatymą tai Susirinkimui Ministrų, tai Vieszpatystės Rodai, atszaldžia mūsų džiaugsmą. Kaip pirma tik par dantis neatsiliepdavome ant garsaus aido, kurį gazetos buvo pakėlusios, teip ir dabar: duok, Dieve, sakome! Bet neįtikėsime, kaip s. Tamoszius, kol pirsztais nepalytėsime pacztu atėjusio N., arba kol nepamatysime apskelbime paraszo, ne Liaugmino, ale tokių rimtų vyrų, kaip Smilga ir Baltramaitis. Tuo tarpu-gi nei Redakcija „Tėvynės Sargo“, o gal nei kitos, nepaliaus savo darbo. Ir par atenczius 1899 metus mūsų buris stovės ant sargybos lietuviszkos tikybos ir kalbos ir kiek įstengs, tiek platins apszvietimą. Nėkuomet nežadėjome par daug, nieko didžio ir dabar neprižadame. Ką padarėme par sziuos metus, žiurėk į galą szio N., turinį cieleų metų. Tokioje pat dvasioje ir toliaus rupinsimės, su tą tik atskirą, kad priedus suteiksime skaitytojams didesnius, palikdami tą paczią žemą prekę 50 kap. Prusuosę ir Lietuvoje, kas ims nuo mūsų agentų.

„Tėvynės Sargo“ Redakcija.

Maironiui,

Perskaicius jojo „Pavasario Balsus.“

Małonu man žalioj' girelėj'
 Pauksmėj' medžių vaiksztinėt',
 Klausyt', kaip gied' raibi paukszteliai;
 Į dangų pro lapus žiurėt'.

Malonu man, atradus ėžią,
 Žingsniuoti tarp augsztų rugių,
 Łuksztenti rankoj' varpą gražią,
 Pilną prinokusių grūdų.

Małonu man pasižmonėti
 Terpo jaunuomenės linksmos
 Ir su seneliais prasėdėti
 Prie iszmingos jų sznekos . . .

Bet dar meiliaus man tuomet buvo,
Kad tu man paklausyt davei
Savo dainų apie Lietuvą
Ir apie viską, ką jautei.

Ei, dainos tos meiliaus man užia,
Nei lapų szlamėsis miszkę;
Ėlabiaus ramina, nei saulužė
Giedraus pavasario laiķę

Jos duoda man skanesnį peną,
Nei vaisiai žemės svetimos;
Nuo jų banguoja duszia mano,
Kaip rugių varpos nuo audros.

Dailus jų balsas man dabojas
Ėlabiaus, nei dainos merginų;
Klausau asz jų užsidumojęs
Noriaus, nei pasakų senų.

Tat' pilnas szvento įkvėpimo,
Garbus dainoriau Lietuvos,
Nemesk to augszto paszaukimo
Darbuotis ant dainų dirvos! *A. J.*

Paminėjimai.

I.

A. a. Juozapas Lydeika, Suginczių Filial. (Aldonas).

26. rodos, dieną rugsėjo men. 1898 m. teikės Vieszpats pasiszaukti pa Savę dar vieną „gerą“ lietuvi, t. y. Suginczių Filialystą, kun. Juozapą Lydeiką, turėjusį vos tik 38 metus amžiaus, o 15 m. kunigystės. Ant nelaimės, neteko man su juom seniaus gerai pasipažinti, dėlto nieko stacziai negaliu pasakyti apie jo jaunystę ir darbavimos kunigu esant. Isz pradžios tik težinojau, kiek nuo vieno jo draugo tebuvo girdėjęs, t. y., juog klieriku budamas su nepaprastu įsimylėjimu mokies lietuviszkos kalbos, o ir apleidęs seminarijos murus to darbo nepaliovė,

teip, kad išz kunigu, Vyskupo Baranausko mokytinių, retas tegalėjo su juo susilyginti tamę dalykę. Pasaka draugo nemažai paeržino mano žingeidumą, ypatingai, kad į „Tėvynės Sargo“ Redakcija pradėjo ateiti su paraszu „Aldonas,“ stacziai nepaprasto gyvenimo raszteliai, daugiausiai — eiliosos saktmės. N. 3 „T. S.“ 1897 m. patilpo puikiausi jo saktmė: „Katilas ir puodas:“

„Emė sykį barti Katilą Puodas:

Dėl ko tu, kumai, visadą teip juodas?“

Katilas-gi keliais žodžiais atrėžė, kaip tai kartais „ant kito pamatai ir sziaudą, o ant savęs nei vežimo.“ N. 10 tų-gi metų patilpo lygiai graži, tik tol ilgesnė (ir tai visa jos jeibė) saktmė: „Senuolis ir giltinė.“ „Kaip aszaka sudžiuvęs nuog vargų senuolis, dirbęs par kiaurą dieną, kiutino ant guolės, neszės žagarų nasztą,“ bet pailso, „sėdos ir į niuksantį girios žiurėdamas krasztą“ pradėjo net ant Dievo rugoti, iszskaitydamas savo vargus. Puikus apraszymas jų, nors ilgokas, kaip saktmei ant gašo:

„Medžiai ir žolės isz Dievo lėmimo

Turi laimingesnį kur kas prigimimą:

Medžius pjuklas, žoles dalgis pjauna,

Manęs-gi nei Giltinė nerauna.

„O Giltinatė, kada-gi ateisi? . . .“ Szitant tų žodžių ir atėjo Giltinė. Persigando senis, užmirszo apie vargus, mislyjo tik kaip iszsimeuoti. Giltinę szaukęs, gird, ne dėl ko kito, kaip tik, kad žagarus parneszti padėtu. N. 2 szių metų patilpo „Voras pas Perkuną.“ „Buvo kitą kartą žmogus nedoras, vardu Voras. Visiems 'darė pinkles.“ Pamatęs, kad piemenis bevalgydami pribarstė trupinių, surinko juos ir sutaupęs kukurį nuneszė parodyti Perkunui, reikalaudamas, kad prasikaltusius paverstu į vabašus. Bet Perkunas supratęs, juog Voras kitiems tinklus stato, trenkė su tuo pacziu kukuriu į sprandą, nuo ko „Iszszoko Vorui kupra, kaip kepašas didumo“ iszmetė isz dangaus ir, patį paversdamas į vabašą, liepė visur statyti pinkles.

„Ei, jei ir nunai Perkunas už mełagystę teip tvotu,

Kiek tai pas mumus butu kuprotu!“

N. 5 tilpo: „Ķaumė“. Vargszė moteriszķė, prasi-darbavusi par kiaurą dieną, vakarop užmirszo pabarėje kudikį.“ Puikus yra apraszymas motinos baimės

Baugu nabagei paliko:
 Nelabiejį naktimis tyko,
 Ant kalvos raganos tupi,
 Nelaikiai braido pagal upę;
 Aitvaras ant uždabės skuba;
 Isz akies tyko rustus Buba;
 Ant kapų, kaip žmonės nutyla,
 Vėlės ant vaiszių sukyla;
 Kur dingtum, veliną iszvydus?

Pergalėjus savo baimę, motina bėgo prie kudikio, randa jį besupuojamą Ķaumės ir apdovanotą. Nuovydi, bet turtinga kaimynka, dagirdusi tą, lygiai nuneszė savo kudikį Ķaumėms paauklėti, bet ant rytojaus rado nužudyta.

„Nepadėjus, nejieszkok po pievas;
 Sergėkis nelaimės, sergės ir Dievas.“

Redakcijoje dar turime platų apraszymą Utenos par klebono Vyszniausko laiką. Gryniausi kalba! Bet tą patį skaitytojai iszvysite. Suprantamas daiktas, kad troksztitroszkau pasipažinti su a. a. kun. Juozapu. Isznetydzių — pavyko. Pakliuvęs į didelį buri visokio amžiaus kunigų, maž teatreipiau atidą į didelį, pusėtinai pilną, ne par gražaus veido, vis su drėgnomis lūpomis kunigą, koį neprisiėjo gret susėsti. „Iy-dei-ka“, tarė isz lengvo, isztiesdamas ranką; asz vietoje ceremonijaliszko atsakymo, puoliau jam ant kaklo, ir prasidėjo tarp mūsų viena isz tų karsztų kalbų, kur ne tiek žodžiais, kiek blizganciomis akimis kits kitam sakėm, juog kits kitą permanom ir užjauciam. Ta diena buvo mūsų į nei vieną valandą nebesidalijom su kitais, persiskiriant dar apdovanojo paskutiniu grasziu (filiją turėjo vieną isz menkiausiųjų). Atminiau tadą dar vieną pagal jo labai nemažą auką, kad atsikreipėm prie jo, rinkdami paszaļpą nuskriaustam lietuviui. Priesz lietuviszķą vardą visuomet galvą lenkė, nors flegmatiszķas jo temperamentas neleido plācziaus darbuotis ir bruzdėti. Kaip jisai buvo romus, teip ir jo eilos, be karszczų, staigiai apsireiszķiancių

jausmų, bet ramiai sudėliotos su gražum tikslu. Tokie tik žmonės tegali įsiklausyti į lietuvių šnekas, sugaudyti kalboje tikrus kalbos privačumus, atjieszkoti kalboje senovės palaikas ir padavimus apie metamorfozą, arba persivertimą visokių daiktų iš gyvų žmonių. — Tada prįžadėjo man prisiūsti dar keletą jau paraszytų sakmių, kaip tik, gird, A. Jaksztą sutiksiu, tuoj praszysiu perveizėti, nės kaslink lygumo eilių dar niekas su Jaksztu nesusilygino, ir turėsi. Dėkavojau szirdingai, nekantriai laukiau, bet jau nebesulaukiau nieko. Neabejojau, juog liko ar pas aną patį, ar pas kitą ką. Lygiai buvo pažadėjęs tuojaus pradėti raszyti, ką jau buvo isztyręs: kokią įtekmę padarė lenkiszkos parapijinės iszkašos, o paskui maskoliszkos, Utenos apylinkėje. Turėjęs jau ir medegą surinktą. Pažiuros į iszkašas, metodos palyginimo buvo teip naujas ir keistas, kad butumėme įgiję nepaprastą pagražinimą savo laikraszcio. Kur ir tasai rankrasztis dingo? Atminkite, kad jie mums priguli, dėlto kuoveikiausiai pristatykite szen, o vienkart suteikkite kas ką žino apie a. a. kun. Aldono gyvenimą, gimtinę vietą ir tt., idant galėtumėme dapildyti tą trumpą paminėjimą. Tegul Tau, Aldonai, bus lengva tėvynės žemė, kurią Tu prastą savo szirdimi teip mylėjai! Tegul Tau nužemintas Dievo tarne, par visą savo amžių uksmėje prabuvusiam, nesiveržusiam augsztyn, Vieszpats Danguje iszaugsztina, idant mes, besidarbuojantys, turėtumime vienu daugiau užtartytoju! o juog garbės ir turtų negeidei, tą vėl galiu patvirtinti. „Kunige Juozapai! sako prie manęs vienas isz perdėtinių: perstacziau tavę į klebonus!“ Matyt mislyjo jį pradžiugdysias, o tuotarpu ant kun. Juozapo veido nesukrutėjo nei viena gįslelė; lyg sakyti sakė: perstatei, tai važiuosiu į klebonus ir lygiai vienokiai pildysiu savo pereigas, kaip lygsziol pildžiau. Garbė ir meilė tau, geras kunige ir geras lietuvi! Išsėkis amžinai danguje ir musų atminimuosę! —

II.

Kun. Aleksandras Bilekeviczius, Kauno Kamendorius.

Jei kam teko skaityti ar girdėti apie veikaus kun. Bilekevycziaus, teip garsaus szendiena gudiszkuosę laikraszcziuosę, kuriuosę melagystė ir iszmislai perėjo rubežių paczių gudų neteisybės, tas be abejojimo norės žinoti, kaip tikrai su tuomi kunigu buvo. Iszpuola tad mums paduoti trumpą ir teisingą žinią apie jo veikaus ir apsverti jo kalczią.

Visupirmiausiai apgarsino visai Gudijai veikaus kun. Bilekevycziaus drąsi redakcija petrapiliszkio laikraszcziuo „Sviet“, visokeis melagingais iszmislais nuplėszdama gerą vardą netiktai kun. B., bet ir musų Vyspupo, ir visų musų kraszto kunigų. Ji pavertė kun. B. į beprotį, į skaudų kankintoją savo avelių, kurios vienok (navatnas dalykas!) jo klausė ir mylėjo; pažymėdama, kad apie jo „tyroniszkus“ darbus žinojo ir pats Vyskupas, ir kiti kunigai, ant visos musų vyskupijos dvasiszko stono tokį pat vardą uždėjo. Užbaigdama savo straipsnį, redakcija ragina valdžią, kad ji su kunigais apseitu skaudžiai, ir kad perdirbtu savotiszka seminarijas, kuriose katalikiszka jaunuomenė, norenti į kunigus iszeiti, įgauna buk valdžiai priezingą dvasią (!). Nekurie kiti „gudiszki“ laikraszcziai tokrus pat straipsnius atspaudė. Kiti vėl, netokie skaudus paisekiotojai katalikų ir kunigų, kun. B. kaltino ir teisingo, o kitų kunigų neprikabino. Bet ir juosę, apskritai sakant, labai perdėta.

Sztai trumpa ir teisinga žinelė apie kun. B.

Kunigas Bilekevyczius, įsiszventęs 1894 m. ir paskirtas už kamendorių prie szv. Traicės Bažnyczios Kaunę, kur paleistuvystė ir girtuoklystė įsikerėjo be gaalo ir kraszto, padarė tvirtą prižadėjimą (žinomas Dievui, o ne Vyskupui), kiek galėdamas kariauti su tomis baisiomis nedorybėmis, ardancziomis szeimynų gyvenimą ir užtraukiancziomis nelaimę ir Dievo prakeikimą kaip ant duszios, teip ir ant kuno. Gerai pildydamas savo pasiketinį; isz sakyklės ir klausynycziuje žadindamas grieszninkus prie pakutos; lankydamas ir baudamas negražiai gyvenanczias szej-

mynas; uždarydamas labai paklydusias savo aveles Bažnyczios sklepe, kur seniaus miniszkos laidojos, kad nors ten atsimintu paleistuviai ir girtuokliai juog neužilgo reiks mirti ir stoties ant Dievo sudo; perlaikydamas nevieną parapijoną ar parapijonką iszklydusią po kelias valandas ant dienos; žodžiu, o jei žodžio neužtekdavo, tai ir lazda stengdamos juos ant gero kelio atvesti; glausdamas teipogi kiek galint pavargėlius, ubagus; padėdamas atsigauti iszsižadantiems degtinės ir iszblaszkiusiems savo turta; žodžiu sakant, apveizėdamas rupestingai kuniszkus ir dvasiszkus savo avelių reikalus, — jis savo darbsztumu, gražiu paveikslu ir valios tvirtybę igyjo tokią itekmę ant žmonių, tokią jų akysę augsztybę, kad visi jo klausė, kaipo savo geriausiojo tėvo ir piemens, ir užtekdavo jam kokiai paklydusiai savo avelei tarti: eik paskui manę! — ir kiekviena paskui jo sekdavo, nors be abejojimo numanydavo, juog, nuėjusi pas jį, gaus pabarti gerai arba dar ir par kailį, jei to verta. Tokiu budu pataisė jis daug paleistuvių ir paleistuvų; daug moterių, nuo vyro pabėgusių, ir daug vyrų, savo prietėkas apleidusių ant kelio atvedė; daug porų, be szliubo gyvenusių, i moterystes stoną suvedė, daug girtuoklių suvaldė ir tt. Sztai pora paveikslėlių:

Koki ten jauna asaba pastojo i paleistuvių namus Rigoje, bet policijos isz ten iszginta už tai, kad neturėjo reikalingo raszto, Kaunę i tokius pat namus isiterpė. Pajutę apie tai, tėvai par nevalią ją isz ten atėmė ir atvedė pas kun. B., meldami, kad teiktusi ją pataisyti. Kun. B. pradėjo ją privadžioti, pradėjo jai iszrodinėti bjaurumą jos gyvenimo, baisumą koronės, kuri jos laukia už grabo, bet tai nieko nepridėjo: mergaitė nepabugo baisaus ateinanczio gyvenimo, nepersitikrino, kad jos gyvenimas yra tikrai bjaurus ir stacziai pasakė, juog paleistuvystės iszsižadėti ne mislyja ir juog važiuos atgal i Riga. Kun. B., isz kantrybės iszvestas, akysę gimdytojų dukterį paklydusią apkarszė ir Bažnyczios sklepe ant nakties uždarė. Ant ryto pradėjo ją ruosztiti prie spaviednės, palaikė ją pas savęs isztisą nedėlią. Mergaitė savo nusidėjimus aszaromis pakutos nuplove, gyvenimą pataisė ir gyvena dabar Kaunę

kaipo suvėja ir po sziai dienai, tardama acziu! kun. Bilekevycziui, kad ją isz pragaro nasrų isztraukė.

Tolesniai, koks ten amžinas girtuoklis Binevyczius, kurį pati pas kun. B. atvedė, pratupėjo par naktį Bažnyčios sklepe, gavo gerai par kailį, visai pasitaisė ir paskui kitus butelinko prietelius nutverdamas pas kun. tempė. Ir daugybę kitų, kurie par tankiai kieliszkiuko dugnį matydavo arba paleistuvingai gyveno, kun. B. nuo nedorybių attraukė, ir vis jam gerai klojos, Bet galų galę dvi paklydusi aveli: Bernatavyczienė ir Zukauskikė savo gerą piemenį, norėjusį jas isz tamsios girios iszvesti, valdžiai apskundė. Stojosi tai sziokiu budu.

Kun. B. dasižinojęs, kad Bernatavyczienės namuose gyvena koki ten paleistuvė — Zukauskikė — ir kad pati Bernatavyczienė neturi pas žmonių gero vardo, parsivedė ją namon geruoju. Ant nakties uždarė ją savo sukrautuvėje (skład). Ant ryto (buvo tai nedėlia) liepė jai eiti į Bažnyčią, klausyti Miszių szv. ir gulėti kryžium; ji tui iszpildė neprispirta, nės-gi daug žmonių buvo Bažnyčioje. Po Miszių kun. ją vėl sukrautuvėje uždarė; bet, pradėjus jai ten szukauti, laukan iszvarė. Panedėlyje kun. B., pasiėmęs du vyru: Binevyczių (seniaus garsų girtuoklį) ir Jankauskį Bažnyčios sargą, vėl ėjo pas Bernatavyczienę, bet susitikęs ant kelio Zukauskikę — liepė vyrams vesti ją pas savę ir į Bernatavyczienės namus nebeėjo. Zukauskikė ėjo atsitempusi ir už rankų vedama ir nenorėdama įžengti į paskirtą jai pakutos vietą gavo su lazda. Ant nakties uždaryta ją Bažnyčios sklepe. Tuomi tarpu Bernatavyczienė apreiskė policijai, kad jos gyventoja pakliuvo kunigo kalinin, kur ir ji neseniai buvusi ir daug iszkentėjusi. Policija tuojaus, kaip vilkas alkanas, pas kunigą atpuolė, Zukauskikė, iszleidė, o kun. B. kalinin idėjo 18 dienoje rugpjuczio, kur jis ir dabar tebesėdžia. Prasidėjo tyrinėjimas. Petrapiliszkis laikrasztis „Sviet“ kaip augszcziaus minėjome, labai pažemino kun. B., paversdamas jį į savo avelių tyroną; apgarsino teipo-gi, kad jis kovojo priesz valdžią ir pravoslaviją, nės-gi kaip raszo „Sviet“ jis kankino tiktai tas paleistuves, kurios su gudais grieszyjo; paleidė teipo-gi garsą, kad kaltas esąs ir Vyskupas ir kiti

kunigai, nės-gi jiems visiems kun. Bilekevycziaus darbai buvo gerai žinomi. Bet tyrinėjimas parodė, kad Bilekevyczius prieš valdžią ir pravoslaviją nekovojo, nės-gi jis baudė visas paleistuves, neveizėdamas to, su kuomi grieszyja, su kataliku, žydu ar gudu. Pats prokuroras tai patvirtino ir aiszkiai iszsireiszkė, kad kunigai nieko pikto valdžiai nedaro. Isz pradžios prieteliai kun. B. valdžios praszė, kad ji isz kalinio iki sudui iszleistu, ir paguldė už ji 5000 rublių. Sudas isz pradžios ant to sutiko, bet paskui buk bijodamas, kad kun. B. neprisirinktu sau ne-teisingu liudytoju, vėl nuo jo luosybę atėmė ir ji kalinyje patalpino. Bet jei sau priminsime, kad kun. B. negal turėti nei jokios naudos isz tokių liudytoju, nės-gi jo sudas bus ne Kaunė, bet Vilniuje ar teip kur ir nės jo vienui vienas garsus advokatas Mironovas bus apgynėju, tai aiszkiai pasirodys, kad sudas laiko kalinyje kun. B. tiktai dėl iszjuokimo ir pažeminimo katalikiszko dvasiszko stono.

Nutarkime dabar, ar dideli kalczia kun. B. Kad kun. Bilekevyczius tikrai yra kałtas, kiekvienas pripažįsta ir pats Vyskupas patvirtino, nės-gi kunigas turi mokinti žmones žodžiu, o ne lazda. Bet kalczia kun. B. visiszka maža ir ant apgarsinimo visai Europai neužsitarnavo.

Ką tik isiszsventęs, jaunas, be datyrimo pradėjo karsztai kovoti su nedorybėmis, kurios paverczia žmogų į gyvuolį; kovojo isz pradžios žodžiu, bet matė, kad nieko negali padaryti; pabandė, ant gało, su lazda grieszninkus valdyti; vienam girtuokliui nugarą apgłostė, tas pasitaisė; padarė tai su paleistuviu ir tam pritiko. Na, ką! gerai eina! ir dar teip toliaus. Ir tokiu budu daug grieszninkų ant kelio atvėde, o tuomi tarpu nei vieno nepažeidė ir neivienam sveikatos neatėmė.

Mokoma tad gudų isz kiekvienos aplinkybės pasinaudo tidėl katalikų iszjuokimo ir kunigų pažeminimo! Mokama Komarovo „Svieto“ redaktorius daug (tik nedailiai!) primeluoti, isz uodo jautį sutverti; isz atrasto po Bažnyczios Kaunė paveikslo aniolo, pamynusio velnią (žinomas negyva!) padaryti Petrapilyje kipszą gyva, su garuojanczia gerkle, mokantį vaikszezioti ir keikti! Mokama jo atimti protą, pražilinti plaukus grieszninkui, pakutavojusiam pas

kun. B. dvi dieni. Bet rodyjame mes jums, mieli gudai! pamatyti rąstą savo akyje, o tadą galėsite pamatyti krislą artymo akyje! Užpulkite pirmu ant savo neprotingų popų ir starastų, nežmoniszkai kankinanczių teip vadinamus „chlystus“ tiktai vien už užlaikymą blaivystės, kaip raszo jusų paczių laikrasztis „Syn Oteczestva“ N. 269. Užpulkite, pakaltinkinte, apsudykite, kalinin idėkite savo kraugerius popus, vedanczius kruviną karę su blaivystę, o tadą galėsite pažvelgti į kun. B., par karsztai kariavusį su paleistuvystę ir girtuoklystę!

Margalis.

Musų iszkałos.

Naujos maskolių „geradėjystės“

Augszcziausis pravoslavijos rėdas, vadinamas „Szvenzcziausiu Synodu“, kurs prie nabaszniko caro ir prie szito caro valdė ir valdo visą Rosiją, gavo įkvėpimą, bet, ar isz dangaus, to negaliu pasakyti, juog musų krasztę daug naudingesnės butu „szkołą gramoty“, neg dabartinės valszcziaus mokyklos. Tosę iszkałosę moko daug mažiaus, neg valszczioniszkosę, dėltoגי yra daug pigesnės ir kaipo tokios didesniame skaitliuje gali prasiplatinti. Kad narodną iszkałą vos tik vieną teįstengia visas valszczius užlaikyti, tai „Szkołą gramoty“ gali užlaikyti vienas sodžius. Reikia tik tam tikros trobos; mokytojas gali buti visiszkai mažai mokytas (Knežėje, ties Ilakiais, moko paleistas kareivis), nės nuo jo reikalaujas tik tiek, kad vaikus iszmokytu maskoliszkai kalbėti, skaityti ir raszyti. Žinoma, kad tokios iszkałos, tankiai terp lietuvių įtaisytos, daug veikiaus mus suruskintu, nėg dabartinės narodnosios, kur isz viso sodžiaus vos du-tris teeina mokytus. Dėlto Synodas paragino Kauno gubernatorių, o tasai vėl savo tarpininkus „upotrebit wsie usilija“ — kiek tik galint pasirupinti apie įvaisymą tų iszkałų; o tuotarpu veikiai atsakyti, ką jie mislija apie tokias iszkałas. Gavę toki cirkuliorą, posrėdninkai įniko įkalbinėti žmonėms tas naujas vyresnybės geradėjystes. Pasistėbėtinas, gird, yra maskoliszkos vyresnybės mielaszirdingumas! Tegul tik lietuviai

išsižioja — norime iškaļų, norime apszvietimo — ir tuojaus bus! Džiaugsmo aszaras, gird, reiktu jums, lietuviai, lieti, o tuotarpu, o szventas Mitrofanai! kokie jūs esate tamsūs ir akli, kad tą vieną žodį — norime — tingite isztarti! Bet dabar atėjo laikas; naudokitės, darykite prigovorūs, kad jūs geidžiote tokiosę ir tokiosę sodosę „szkoļy gramoty“; vyresnybė atsiųs jums piningūs, o mokytojų patįs pasirupinsite!! ir tt.

Geradėjystės „maskoliszķų“ iškaļų yra mums jau teip gerai žinomos, kad vargu bus tarpininkams įkalbėti dar naujas, užmesti ant lietuvių sprando da naujus mokesčius. Kas-gi tai yra tas: „mokytojus patįs išsirinksite?“ Mislįjate, galėsite sau pastatyti savo žmogų, o algą vyresnybė užmokės? Kur ne! žmogų, lieps išsirinkti — maskolį, algą patsai sėdžius turės mokėti, ir už viską įgys sodžiuję dar vieną donoscziką. Dabartiniai mokytojai iš narodnųjų, žinodami, kad jų bijo ir nekenczia, retai tesivalchiojo po namus; o toksai sąldotpaūaikis ir dieną, ir naktį gulės su jumis ant pecziaus ir kožną jūsų atsiduk-sėjimą vienu ar antru galų žinos ir kitiems vyresniesiams pranesz. Teip, „szkoļy gramoty“ mes tumet tepriimsime, kad leis mums tenai mokyti visųpirmu saviszķai skaityti ir raszyti; tadą sutiksime ir maskoliszķai mokyties. Ne kiteip supranta ir mūsų žmonės, kuriems tarpininkai įkalba tas naujas geradėjystes. Vienas išz rimtųjų, protingesniųjų starszių, išzklausęs karszto tarpininko pamokslo, panaszaus į augszcziaus apraszyta, atsiliepė: „tai „szkoļy gramoty“ mokys mus skaityti ir raszyti?“ „Nu, da“, atsiliepė tarpininkas. „Karaszo! labai Karaszo!“ džiaugės starszina: „neabejoju, juog skaityt ir raszyti mokys na žmudskom jazykie!“ Ozia jau tarpininko kantrybė pasibaigė, plyszo prieteliszķa veidmainystė ir pasirodė, kuom buvo — neprietelium mūsų maskoliu. „Na twojej žopie budut pisat, nie na žmudskom jazykie! wsio wam žmudski da žmudski! pora dawno wsio eto wybit wam iz goļowy!“ — pradėjo szaukti, kaip patrakęs. Nu, žinoma, ir „musz' iz galvos žemaitiszķą kalbą“ par... „szkoļy gramoty“ ir vis szauks, kokias geradėjystes mums daro. Tuotarpu, kamę lietuviai nesutiks įvesti, ten ir nebus, ir niekas jiems ne-

raszys maskolizskai „na žopie“ (ant subinės). Ir tasai apkalbamas tarpininkas, kuriam pasipainiojo protingas žemaitis, nieko daugiau neturėjo gubernatoriui atraszyti, kaip tiktai: „szkoly gramoty“ mano apygardoje, kur gyvena tik vieni katalikai, nepritaikinamos“. Reikia geisti, kad ir visur teip pavyktu atrėžti „geradėjams“.

Darbėnuosę.

Par isztisus metus (97) vyresnybė spaudė darbėnizskius, kad sudėtu 500 rubl. ant padidinimo izskašos, bet valsczius vis vienbalsiai atsisakydavo. Jiems, gird, ir tos izskašos parvirsz. Negalėdama izszmygti piningų vyresnybė liepė paskirti ant to dalyko 500 rs. izsz sztrapo piningų. Izsz izskašos, nežinia, ar pasidžiaugs darbėnizskiai; bet kad vyresnybė butu leidžiusi sztrapus apversti ant pataisymo kokio pelkėto kelio, tai butu visa apylinkė džiaugusis.

Keleivis.

Nauja Kaukolikų izskaša. (Telszių apyg.)

Jurkaus dovana nepražuvo! Musų skaitytojai žino, kaip anais metais skuodo vals. starosta Jurkus, nuplikęs gatavai par ilgą tarnavimą prie policijos, užsimanė pasigauti, prikimbant prie maskolizskos vyresnybės. Tas nusmuktelnis, patsai nei trejeto karvių nebeturis, aszarodamas atneszė maskoliams į dovanas cielą deszimtiną savo žemės, idant pastatytu ten maskolizską izskašą. Maskoliai nežinejo, kaip džiaugtis; bet žemaicziai, už tokį mielaszirdingumą, Jurkų izszmetė izsz storastystės, tecziaus ir izsz kanceliarijos izszstumė, visai nepadoriai niukterėję į subinę. Prabavojo nabagas skūsties net ministruui, bet nieko negavo, už tat Kaukolikų sodoje jau rengiama izskaša, tik nežinome, ar „narodnaja“, ar cerkvinė. Aplink 16 rugsėjo Skuodo mokytojas su starszina, atvykę į Kaukolikus, buvo apnumavę Bubliausio namus dėl izskašos. Pajuto Jurkus, juog ir dovanas davęs nieko nepasipelnys; puolė prie tarpininko meldamas, kad atsimintu jo „usierdije k dieļu rusifikacii“ ir duotu pasipelninti nors keletą menkų rublelių. Tarpininkas tikrai panaikeno pirmąją sanlygą ir liepė, kad izskaša butu Jurkaus namuosę. Tokiu budu

Jurkus gaus 60 rs. ant metų nuomos, lig pastatant namą iszkałai. Po 2—3 nedėlių atvyko į Kaukolikus direktorius ir, apveizėjęs gaspadą dėl iszkałos, apskelbė, iszkała czia businti kliasava; vaikus, tą iszkałą pabaigusius, galėsint įstatyti tiesiai seminarijon; izdas duodąs ant pastatymo ir parėdymo tos iszkałos 2600 rs. ir kasmetinė algą mokytojui; mokslas prasidėsiąs tuojaus po visų szventų; vakansijų esą dėl 50 vaikų. Jau ir direktorius Jurkų buvo pažinęs; szirdingai jam linkėjo, kad paimtų „podriada“ ant pastatymo iszkałos namo, nės tas podriadas busiās dideliai pelningas. Apylinkės kvailiai, daugiausiai bobiliai, džiaugias isz tų vyresnybės mylistų. Kaip-gi? jų vaikus, be jokio kaszto, maskoliai žadas iszleisti į kunigus, stacziai į kunigus! Oi, kvailiai kvailiai! Iszraszys jums maskolis kunigystę ant tos vietos, ant kurios anas tarpininkas žadas žemai cziams rasztyti „szkołosę gramoty“! Kliasavą, gird, iszkałą įtaisysime! Laukkite! Sztai didelis miestas Ukmergė, turis artie 20,000 gyventojų, jau nuo 1879 metų meldžia, kad įtaisytu nors pusgimnaziją ir to nesulaukia. Žmonės, trokszdami gero mokslō, greit paskaloms tiki; bet kaip-gi žemai turi but nupuoli anie „obrusitėliai“, kurie suvadžiojimu praszcziokų nori pasiekti savo tikslą. Už visko gal griebtis, by tik vardan ruskinimo ir pravoslavijimo!!

—••••—

Tavęs, o Tėvyne, kurs sunus nemyli?
 Už tiesą, tikt tas, szirdis kurio tyli;
 Už tiesą, tik tas, kam protas nesveikas;
 Už tiesą, tik tas, kurs Tau nebevaikas!
 Jug Dievas įsakė, pirma artesnius
 Mylėti, paskui tolesnius. *Margalis.*

Įvairios žinios.

Isz Darbėnų. Priesz Mikołą policija iszdulkino į Telszių cypę ant 7 dienų musų zakristijoną už visiszkaie niekus, ale ... lietuviszkus. „Tėvynės Sargę“ buvo ap-raszyta (N. 9), kaip urėdninkas Czerezpołozow, iszkratęs zakristijoną, atrado keletą łaksztelių kokios ten pasakos, iszplėsztos isz kningų, ir szimtmetinį kalendorių. Kas czia pasidare? Kitur iszkratę nekisza į cypę nei atradę kelioliką „nekaltų“ kningelių; o czia už — keletą łaksztų. ... Pasakoja buk tai vis intrygos buyusiojo zakristijono, Rymos, kurs, atstatytas nuo vietos už pijokystę ir palei-stuvystę, jauczias nuskriaustu ir nuolat kerszija priesz dabartinį zakristijoną, norėdamas vėl savo vietą atgauti. Kaip-gi klysta nabagas! Ar-gi prabaszczius yra aklas ir kurczias, kad galėtu atgal priimti žmogų, kurs visai nepa-sitaisė. Bet Ryma vietoj liauties pijokavus su visokiais miėsto paszlemkiais, pradėti rimtai gyventi, nori parbau-ginimę gauti sau vietą prie Bažnyczios, kur pridera tik dori, dievobaimingi žmonės. Ne gana to, kad patsai pijo-kauja; apėmęs ałaus kromą, negana to, kad jo pati, apsiemus pardavinėti arbatą arbatnamyje, łaiko imbrikuosę sznapszę, da-gi juodu turi czystai pragariszką užsiėmimą: besibiaurio-dami su visokiais žmonėmis isz parakvijos, jie viską žino, visa iszuodžią, iszsznipinėja ir nieko už dantų nepalaiko; viskai tuojaus pranesza ten, kur nereikia — maskolių ber-nams. „Donosai“, kaip isz maiszo iszbiro, kaip tik Ryma be darbo paliko. Baisus tai žmogus visur lenda ir uosto. Miestelio žmonės stacziai nustėrę: nieks nežino, ar rytoj neatsivilks knaisiotų jo namo, gavę nors melagingą „donosą“. Girtuokliui urėdninkui ir panasziems jo bicziuoliams nerupi, ar teisingai, ar ne: jie puola tuojaus, iszgdandina prastus žmones, kurie ir nekalti budami, kisza trirublinį į kiszenę, o arieklą į gurklį, kad tik veikiaus nusikratytu nuo žudy-tojų. Sztai Rymai įsigeidė kaž-kam kningelių, „raszanczių priesz valdžią“, vaikszcziuja ir praszinėja moteriszkujų. Matai, kas jam galvoje! Mes visi teipo-gi jieszkome kningelių, ale mums norėtus apsiszviesti visuosę dalykuosę, o jam rupi tik peikimas valdžios. Ale mes, bracz, perma-

nome, kam tau, Rymeli, reikia **butinai** prieszingu valdžiai: nori kam pakiszti ir suėsti!! Darbėniskiai, ką padarytumete, kad žinotumete, juog jusų tarpę yra vienas, besitaisas uždegti jusų sodą? Padarytumete prigovorą ir . . . falt! isz tos vietos kur toliaus nuo pagundinimų, ypatingai, jei jisai yra ne jusų valsčiaus. Ryma po karčziamas girias, turįs gerus peczius, suprask, tarpininkas jį užstosias. Viena, tai neteisybė; antra ir patsai posrėdninkas priesz burį nieko papadarys. Gana jums paduoti, kad Rymo valdomoji ałas karčziama yra jums nereikalinga, ir turės trauktis, nebtėkęs duonos, nės žydas aną, bijodamas karčziamos panykimo, tuojaus iszbruks ir jums ant szirdies palengvės. Ka gero laukti nuo „žydbernio“!! —

Bauginanczių atsitikimų yra gana. Sztai, duokime 27 d. spalį m. minavojamas girtuoklis-urėdninkas susikvietė pas sznipuką Rymą du žandarų. Prisiurbė sznapszės ir pasirodavoję, pasiėmę penkis deszimtininkus, iszėjo medžiotų. Visųpirmu užpuole miestelio Gruzbarzdį ir tuojaus atrado . . . asztuonias mergaiczių jupeles ir 8 kioczius (pintinėles), tatai apdarus mergaiczių, barstanczių kvietkas procesijos laikę. Sijonai pasirodė burliokams „w wysszej stiepeni podozritielnymi“, dėlto neklausydami aiszkinimo, tuojaus viską „aresztavojo“. Toliaus, atidarę gaspadinės szėpą, rado keletą butėlkų su vynu ir „saldžiają“; gėrimai pasirodė dar labiaus „podozritielnymi“; neklausydami paaiszkinimų, szoko patįs „probowati“, ar ne prusiniai. Pirmasis ilgai „prabavojo“ urėdninkas Czerezpolozow, paskui isz eilės vienas ir antras žandaras ir sotininkas, ir nei vienas dar nedatyrė, ar „gera“, t. y. musiszka, ar prusinė buvo arielka; ant jų nelaimės, o gal ir ant mūsų nelaimės, daugiau nebebuvo: „bliustiteli poriadka“ dar neprisityrę tuoliaus szliaužti. Paėmė tuotarpu maładkninges ir kalendorių 1898 m. Susigrudę į pryszyninkį pas Virszylą, terado keletą religiszkų kningelių aptaisytų ir tebetaisomų; viską pasiėmė, iszdraskė ir abrozduš isz spelczių, kur neparegėjo „Дозв. Цензурою“. Ant virszaus rado vienai vieną N. „T. Sargo“, prastai paslėptą; prispirtas pasisakyti isz kur gavo, vėpła Gruzb. pasisakė — nuo Petrulio. Supuolė visi ant Petrulio gyvenimo. Bet p. Petrusis szviesus,

tikras lietuvis, gudrus žemaitis; iszkratyti savę leido, bet burliokus gražiai „iszkriksztijo“, o gal ir ukatą iszmuszė užpuldinėti nekalts žmones. Prie jo nieko nerado, apart latviszko laikraszcozio. „Ar tu liuterietis, kad skaitai latviszkas gazetas?“ — Klausia žandaras. „Ne! — atsakė Petr.: — ėsmi katalikas-žemaitis! ale neturėdami savų lietuviszkų laikraszcių, griebiamės už latviszkų; bet, rodos, neužilgo Dievas duos, kad ir mums bus daleista.“ „Vot, dar ko isigeidė!! To jau tai nėkados nesulauksite!“ „Pagal jusų — teip! Bet mes turime mielaszirdingą ciecorių ir ministrus; prie jų szaukiame; raszėme sztai vieną praszymą pas ministrą ir dar antrą siusime! praszysime, melsime, tai ir gausime.“ „Kaip tu drėσαι „bezpokoiti“ ministra? Turi duoną tai ir valgyk sau ramiai ko dar benori?“ — užbaigė žandaras, bet p. Petrus, matydamas, juog žemieji žandarai nesupras jo, jau nebesiprieszino. Apskritai sakant Rosijoje netik prastieji, bet ir augsztieji nelabai supranta, juog žmogui vienos duonos užtenka.

Ryma su nekantrybę laukia sugrižtanczių plėszikų, net iszbėgęs ant gonkų ir jau isztoło szaukė: „a czto? udaczno“ — ar pavyko? Gavęs žinoti, kaip kas buvo, pagrobę sotninką Raiszį ir pradėjo raginti skubities pas Rusius į Pasartupę, nės pas jį, gird, visi prusų kningnesziai užaina. Palikę iszrabavotus dalykus po Rymos apieką, visi nusibaldė pas seniukus Rusius, kur netik kningų neatrado, bet nei sznapszės szėpoje ir dėlto visi pikti pagrįžo atgal pas Rymą.

Sztai dar vienas atsitikimas, parodžias, kad Ryma nebovijas su maskoliais, bet jiems visą szirdžią tarnauja. Ant atłaidų Simano ir Judos, Ryma lig 12 valandos tykojo, ar pasirodys kas su kningomis terp bogomazų. (Žemai-cziuos ant atłaidų kartais daugybę kningų ir kningelių iszparduoda. Ant vienų atłaidų didelių vienas prekėjas iszdavė 2000 visokių kalendorių ir szeip jau kningelių). Ant galo iszvydo iszseinanti isz bažnyczios K., kurį jau nekartą buvo skundęs urėdninkui; pasakė ir dabar. Urėdninkas liepė suimti, bet tas K. iszsisukė isz rankų ir prazuvo terp žmonių. Rodos, gana gera, yra pradžia Rymo procės

dėl žandarų! Toliaus bus geriaus! pasiturėkite, darbėniskiai! Tatai jums girtuokliauti pas Rymą ir viską pasigėrus plepėti!

Su menku protu skaitytojas permanys, perskaitęs tą istoriją, juog „revizijos“ pas jus yra tai viena komedija: isigeis policmanas sznapszės ar kelato rublių, ir eina „kratyti“... szėpas ir kiszenes, kartais pavyksta ir jupele dėl savo mergaiczių „iszkratyti“. Neleiskite jiems sauvaliuoti!

Dasileidę kratyti, liepkite kožną žingsnį užrasztyti į protokolą czia pas, jusų troboje, kad ir „poniatyje“ pasirasztytu. Nenori rasztyti protokolo ir įrasztyti, ką paėmė, ką iszgėrė, tuojaus skųskitės augszcziaus. Urėdninkas ir žandarai dar ne visagalingi: gali ir jie par nosį gavę, nebesmałstauti svetimų gėrimų!

Senelis.

Traupio. Plataus garso neturi Traupis: už apylinkinių parapijų jo vardas netoli tesiekia; o tuotarpu jis prasikisza pro kitas vietas nevienu dalyku. Miestelis žydų neapsėstas, to kvapo, kokį randi žydiskamę miestelyje, Traupyje nėra; kromus užlaiko savo žmonės, lietuviai, o monopoliumi įvykus ir karcziamą isznyko. Parapija nelabai plati ir ir nepar daug turtinga, o pastatė murinę bažnyczią, kad pritinka vadinti Dievo namais. Isz lauko pusės nieko nėra, kas pułtu į akis: lygus gražus muras su vienu nelabai dideliu boksztu; bet vidus teip dailiai surėdytas ir iszpuosztas, kad małda tekėte-teka, toks, mat, bažnyczios ramumas. Ant altorių ir sienų daug gražių paveiksų, stovyų, teip kad ir artojatis, kurs nemoka raszto, gali pasimelsti, matydamas szventųjų paveiksłus. Visas bažnyczios iszpuoszimas teip surėdytas, kad patinka ir ponams ir valszczionims: visur matai iszmingos rankos darbą. Kas tą bažnyczią pastatė, reiszkia akmens lentelė, stulpę įmuryta, su tokiais žodžiais: „Kun. Juozapas Butvidas su Dievą mylincziais parapijonais 1894 m. bažnyczią pastatė.“ Szijų metų gegužes mėnesyje IM. Vyskupas Cyrtautas konsekrovojo (paszventimo) Traupio bažnyczią.

Dar vienas dalykas, kuriuom gali pasigirti Traupis, tai tas, kad yra ten gražus sąryszis terp dvarponių ir ukininkų. Ta garbė ypatingai priguli ponui A. (Antanui)

K. (Kontowtui) isz Laukogalio. Tas dvarponis duoda savo parapijoje gražų paveikslą dievobaimingo kataliko ir gero sąsiedo: su ukininkais gyvena vienybėje, vienam duoda gerą rodą, kitam ir paszaļpą, bažnyčioje meldžias, nesi-skirdamas nuo ukininkų. Jo dukteris, kurios vasaros laikę pagrižta isz miesto nuo mokslų, par procesijas nesza altarikus, o jo sunus prisideda prie procesijos. Ukininkai laiko poną A. K. už savąjį ir myli nuo szirdies; ir eina teip gražiai gyvenimas, nors jų dvarponis ir bajoras, o parapijonai kiti — neturtingi ukininkai. Priežastis ta yra, kad visi užlaiko prisakymą: „Mylėk Dievą už visa labiaus, o artimą, kaip pats savę.“ — X.

Isz Utenos. Kokie yra szioje gadynėje mūsų globėjai ponai-bajorai, matytės isz szito paveikslėlio. Utenos parakvijoje yra Sirutėnų dvaras, kurs priguli ponui Naborauskui. Kaip daugumas mūsų bajorų, teip ir szis, norint ir isz Lietuvių rankų procės minta, bet į Lietuvos reikalus ligsziol nē žiurėti nenorėjo (norint kaipo lietuviszkam bajorui pridėrėjo labiausiai žiurėti): važinėjo sau po svieta aikvodamas savo turtus ant vėjo; paskendo skoloje lig ausų teip kad ir iszsimokėti negali. Dabar-gi priėjo galas. Ponas Naborauskis parduoda savo Sirutėnus „maskoliui“ p. Verionkinui, kuriam jau pirmiaus kliuvo nabaszninko Czapskio Vyžanėlių dvaras*). Sze tau gumbą! Po lenk-meczio maskolų rėda par nevalią atimliodavo nuo kaļtų ir nekaļtų žmonių žemes, ukininkus su visomis szeimynomis isztrėmė Siberijon ir jų vietas apsodino maskoliais; szendien-gi tie, kuriems isz paszaukimo priderėtu gelbėti ap-leistą ir paniekintą Lietuvą, bajorai (szlekta) patis tyzio-mis parduoda savo žemes maskoliams ir tuomi pacziu pa-dėda jiems maskolinti mūsų krasztą, suteikdami mums už globėjus ir sąsiedus sziaurės sunus. Dar to negana, kad parduoda. Lietuviai, turtingesnieji ir iszmintiingesnieji vyrai, norėdami iszsigelbėti nuo tos nelaimės, isz pradžios szoko lygti nuo Naborauskio žemę dalimis; bet jis to nenori.

*) Isz gr. Czapskio dvarų Vyžanų dvaras dar tebera rankosę kito griovio pono Siberg - Plioterio; bet paslinko kaļbos buk tai ir jam bļogai eina.

Kiek girdėjau p. Verionkin'as už dvarą duoda jam muro rumą Kaunę. Smaugk tav' velnias su dvaru ir jo sąsiedais, mislija tur but p. Naborauskis, bili tiktai dar kaminyčių turėčiau!

Kaip tai sisibankrutavojusi yra mūsų bajorija!

Mūsų padangėje ir daugiaus yra tokių paveikslėlių. Senasis Svėdasų dvaro ponas Marikoni's to itimos loszė kvortomis, ko-laik prałoszė savo dvarą; dabar jisai yra rankose maskolio-generalo Božerianovo, kurs sziauriszkaizi szurksztus yra dėl visos apylinkės ir nugis jau mažne visus sąsiedus pasižabojęs turi.

Vis tai vainikai garsingos mūsų bajorijos!?

Szit-szit linksmesnė naujiena.

Isz Vyžonų. 1) Rugsėjo 20 dieną 1898 m. Antalgiszkiams buvo tai viena isz linksmiausių dienų jų ulyczios vistarijoje. Buvo tai nedėldienis. Seni, jauni, vyrai ir motriszkosios ir kurie buvo bažnyčioje, angszciaus parkaitinę namon, susirinko visi į didelį burį (pušką) prie puikaus ir naujai pastatyto kryžiaus ties pliantu ir laukė atvažiuojant savo klebono kryžiaus paszventintų. Ir buvo ko džiaugties; toje vietoje, kamę nugis stovi aiskus, didelis kryžius, visai neseniai riogsojo žydo karcziama. Todėl, nusikratė tos slungtos (tų slogų) duszios ir kuno, nesigailėjo skatiko (nės kryžius kasztavo 40 rublių) ir pergalėje tamsybių galybes, kurios statė antalgiszkiams visokias painijas apszvietimui, pasistatė sau ir savo vaikams ženklą krikszczioniszko triumpho, liudijantį netiktai jiems patiems, bet ir visiems: „jamę pergalėjimas!“ („in hoe vinces“.)

Garbė jums antalgiszkia!

Isz to laimingo Vyžonų parakvijos kampilio pažvelgkime kiton pusėn ir . . . ir užsidengsime isz nuliudimo akis. Szit Szventoji upė, kamę lietuviai, mūsų pranokėjai savo pagonystę nuplovę, szit ir kunigiszkia — ant upės kraszto. Bet toje vietoje ne Szventoji neverta vadinties szventąją, nės ant pat jos kraszto teberiogso žydas kalvis ir tiltininkas, ir kunigiszkia neverti vadinties kunigiszkais, nės jie netiktai kasmet samdo prie Szventosios tiltininką ir kalvį — žyda, bet ir pas savę ulyczioje tebeglosta ir-gi kitą rudbarzdelį-žyda.

Kada-gi kunigiszkių ulyciā statys ženklā krikszczioniszko triumfo?

2) Vyžoniszkiei dideliai džiaugiasi atsikratę nuo buvusio savo starszinos Strazdo. Jau nevienam jis įkirėjo, užtat ir jam priėjo galas.

Spalių 2 dienoje atvažiavo į Vyžonus tarpinikas ir visupirmu atsirado valseciaus kanceliarijoje. Čia netikėtai užniko poną raszėją dideliai pasigėrusi. Starszinos-gi tuo laik tenai ne buvo. Posrėdninkas tuojaus lept užpecziotyjo valseciaus išdą (kasą) ir pradėjo perkratinėti rasztus. Tuotarpu p. Strazdas, pajuto. Pasrėdninkui atvažiavus; kvoszt jam galvon, kad tai išdę piningų nėra, szoko ir pażydziais bėgiodamas kiek galėdamas rankiojo valseciaus piningus, kuriuos žydams ant palukanų buvo iszdalijęs; ko truko, nuo kokių ten maskolių pasiskolyjo ir trumpamę laikę sutauptęs lig 600 rublių ant rytojaus skubinos kanceliarijon prie posrėdninko. Atsiradęs valseciaus kanceliarijoj ka greicziausiai puolė prie išdo, kurį rado jau užsmalutą. Ponas posrėdnikas visų akysę atidarė išdą, norėdamas joje peržiurėti piningus, bet tenai . . . nerado nei pažaliavusios kapeikos. Strazdas, norėdamas apsiteisinti, aiszkino, isz priežasties perkėlimo valseciaus kanceliarijos isz vienos triobos kiton valseciaus piningus buvęs paslėpęs kur kitur; bet posrėdnikas tam netikėjo ir nieko nežiurėdamas kapt! nuo Strazdo peczių retežę su medaliu, atėmęs užkabino vienam isz storastų, kažin-kokiam ten Pasziliui. (Starszinos kandidato nebuvo namie). Strazdas ėmė prieszintis, buk tai posrėdnikas be „sjezdo“ negalįs jo isz starszinų iszbłoksztiti, bet posrėdnikas szypsodamasis jam atsakė: „lig laiko, balandeli (hołubczyk), lig laiko; o potam kitas starszina bus iszrinktas“. Ir nuo tos valandos p. Strazdas nustojo buti starszina. Jam kandidatu jau pirmiaus yra iszrinktas p. Jokubas Skardžius isz Varkulių, vyras iszmingas ir blaivus. Turės vargszas rupesczio, jai paliks starsziną, pakol atitaisys visas Strazdo klaidas. Kaip girdėjau, kokį posrėdnikas radęs pardedką išdę, tokį pat rado ir rasztinyczoje po kningas. Strazdas su savo raszėju, priimdamas nuo žmonių mokesczius ir draugę rinkliavą naujam vals-

cziaus rumui statyti, neiřaszydavo jų kningos'; iszduodavo tik kokias ten kvitancijas. Kad tikt' žmonėms nekliutu antrakart renkliavas mokėti!

Ot jums, vyžoniszkiei, renkti į starszinas tą, kurs daugiaus sznapszės pastato!

Jau kad kalba apie senąjį starsziną, tai reikia szj-tą priminti ir apie senąjį valseziaus rėdo rumą. Su senu daiktu, žinoma, ką padarys? ėmė ir pardavė — žydams už 185 rublius kartu su stogu, durimis, langais ir pamatu su sklepais. Žydai sienas, stogą, duris ir langus jau baigia iszpardavoti; pamatą-gi neparduoda, — mat' laukia, kadą Vyžonų valsezius pradės juos lygti naujam valseziaus rėdo rumui, ir ne be to, kad nemažą užlausz prekę. Kodėl-gi ir nelaužtu? pilnai kito Strazdo nesulauks starsziną, tai bent nugis reikia pasipelnyti!

Utique.

Isz Amerikos. Kad kelioliką metų atgal visa pasaulė vien džiaugės ir gyrė Ameriką, tai dabar bemaž kone visi pradeda peikti. Neįsigilinant į priežasties tų atmainų, iszpuola mums atkreipti tautiečių atidą, juog musiszkiems iszeiviams nebeįabai bevyksta Naujamę Sviėtę. Jau pernai mums raszė pons **Damijonaitis**: „Pas mus bedarbės laikai nepaliauja varginę biednų darbininkų. Nebuvo gera prie prezidento isz demokratiszkos partijos, nesulaukė geresnių dienų nei pradėjus valdyti prezidentui-respublikonui. Mes negeidžiam nėkokios didelės laimės, bet tik turėtumėm kasdieninį darbą ir isz jo pragyventumem su savo szeimynomis. Praszciausis dalykas, kad dabar negal gauti to kruvino darbo. Dėl to terp mūsų yra daug griaudingai vaituojanczių ir iszmetinėjanczių sau: kam man buvo važiuoti į szitą žemę? Ko man truko savo tėvynėje? turėjau savo laukus, namus, kitiems galėjau duoti uždarbį, o dabar patsai turiu jieszkoti ir dar negaliu gauti! Daug grįžo į gimtinę savo vietą, dar daugiaus grįžtu, kad kasztą turėtu.“

Bet ir mūsų korespondentas p. **Amerikietis** matyt, ne labai greitas szłovinti Ameriką. Sztai ką jisai raszo vienamę isz pernykszczių savo rasztu.

„Europiečiai yra pripratę Ameriką skaityti už idealiszkesnį krasztą, nekaip jis isz tikrujų yra. Szalis pa-

baigtos lygybės, neapribotos liuosybės, augsztos kultūros, drąsių užmanymų, stėbėtinų iszradimų ir tt. — tai Amerika akysę gyventojų Senojo Sviato. Tuotarpu žemė, kurią Kolumbas atrado, o žmonės praminė Naujuoju Sviatu, yra, po teisybei, tiktai krasztas žemai stovinczių mokslainių, visogalingo intereso (business'o), įvairiausių lenktynių, augszto ekscentriszkumo, begėdiszkos apgavystės (humbugh'o), pasirėmusio ant milžiniszkos reklamos (garsinimos). Nesiginczyjuos apie tai, kas yra geriaus: ar turėti patvaldingą, bet tikrą ir tvirtą valdžią, arba labai tankiai renkamus valdininkus, kurie paskui aiszkiai ir slaptu stengias sugražinti sau su dideliais procentais iszleistas par rinkimus piningus; ar turėti moksl'o jaunuomenę, užsiėmanczią bendrijiniais ukininkais ir moksliszkais klaušymas, ar jaunuomenę, su užsidegimu visos savo jaunos dvasios pasiszvencziausiaj lenktynėms; ar turėti apsaugojimus nuo apgaudinėjimų, arba pavelyti visokiais patentuotais vaistais ir kitokiomis neszvariomis spekuliacijomis krauti sau milijonus isz žmonių lengvatikystės . . . Ar szejp, ar teip politiszkas ir bendrijinis amerikiecių gyvenimas yra begalo keistas, kitoniszkas, neg Europoje, akymas ir vertas pažinimo.

Dalyku, teip augsztai statancziu amerikietį akysę europiečio yra jos liuosybė. Tiesa, czia daug dalykų valia. Valia, duokime, iszpažinti kokią sau nori tikyba ir neiszpažinti nėkokios; valia spaudinti visokius ir visokiose kalbose rasztus; valia laikyti mitingus, kada nori ir kur nori; valia turėti praneszimus namuose ir ant ulyczių; valia tverti kokias kas nori draugystes, pradedant nuo paszalpos brolycių iki savžudzių kliubų; valia vieszai kritikuoti valdžios pasiėlgimą; valia juokties isz policijos, senato ir net isz prezidento, — bet nevalia nieko skriausti, szventdieniais pardavinėti arielką ir ašų (nevisur), nevalia paleistuvauti, nevalia gadinti kitam interesą (biznį), nevalia pardavinėti svaiginanczius gėrimus ir rukašus nesuaugusiems, nevalia plātinti nemoraliszkus rasztus ir dar daug dalykų nevalia daryti. Sztai už padarymą to, kas nevalia (už platinimą begėdiszkių rasztų) turėjo atsakyti priesz sudą D. T. Baczkauskis, iszleistojas „Saulės“. Tiek. (Plataus

apraszymo Baczkauskio bylos ir kaip jį p. Szliupas su sau lygiais draugais gynė, ne dėl to, kad butu isztikrujų skaitę Baczkauskį už nekalta, bet vien dėlto, kad isz Baczkauskio rasztų piktinos „klerikalai“ ir jie į sudą szaukė, mes nespauddinome atsakancziame laikę, nės pasigailėjome popieriaus tokiems dalykams, kurie maž mums terupi: Europoje „Saulė“ nėra skaitoma. Tenepyksta korespondentas. Red.)

Isz Amerikos. (Spalių 24, 1898.)

Spalių m. 11 ir 12tą atsiliko Pittsburge XIIItas „Susivienijimo“ seimas. Deleгатų suvažiavo mažiau, nekaip kitais metais; buvo tiktai 5 kunigai (perniai jų buvo 11). Jokių svarbių naujų nutarimų nebuvo. Garbės sąnariais liko: kun J. Žilinskas — už darbsztumą prie Susivienijimo, ir kun. A. Milukas — už paaukavimą Susivienijimui knygų ir litarų (į spaustuvę) vertės 150 dol. Virszininkais tapo aprinkti: prezidentu ant penktų metų — kun. J. Žilinskas; viceprezidentu — A. Tepliuszis isz Pittstono Pa.; sekretorium — V. Križinauckas isz Plymoth'o Pa.; kasierium — tas pats, K. Radzevyczius isz Shenandoah Pa.; peržiurėtojais kasos — A. Klimas isz Pittstono ir V. Stagaras isz Shenandoah.

Spalių 11tą d. numirė Brooklyn'e klebonas vietinės lietuviszkos parapijos, kun. V. Kraucziunas, turėdamas 43 metus amziaus. Velionis neiszbuvo Amerikoje nė trijų metų. Paėjo nuo Szunskų, Suvalkų gubernijos.

Socijalistų partija (czia vadinama Socialist-Labor party) szijmet parodo nepaprastą darbsztumą. Prie szijų metinių rinkimų kandidatu ant coroner'iaus (daktaro-tyrinėtojaus) yra dr-as J. Szliupas. Gyvena jis Scranton'e Pa. ir yra kandidatu Lackawanos pavietę.

„Kardas“ su „Galybę“ nustojo iszeidinėti. Ant jų vietos pasirodė „Nauja Draugija“, socijalistiskas laikrasztis, dvasią primenąs buvusį „Darbininką“.

Atidarius Susivienijimui tautiszka kningyną, aukos plaukia isz visų szalių, — netik isz Amerikos, bet ir isz Europos; gaila tiktai, kad ne visas iszėjusias knygas ir laikraszczius galima dabar gauti: pavzd., negauta nė vieno numerio „Garso“, nė „Apžvalgos“; „Lietuva“ tik nuo 1895 m. ir tai dar ne pilną kompletą; „Saulė“ nė už piningus negalima buvo gauti į kningyną.

Darbai kietosę anglyse (Shenandoah, Wilkes-Barre, Scranton ir jų apylinkėse) sumažėjo, ir žmonės pradėjo važiuoti iš tų krasztų, kaip jie sako, „į virszutinius darbus“, — į Naują Angliją, Pittsburgą ir Chicago; kas turi daugiau pinigų, keliauja net į New Mexico, kur kaip girdėti, galima gerai uždirbti minksztosę anglyse. Per tai lietuviai mažinasi Szenandoryje, Wilkes-Barre'je, Plymouth'e, Pittston'e, Scranton'e, Forest City'je ir tt, o dauginasi Massachusetso valstijoje Pittsburge, Illinojuje ir apskritai vakaruose.

Laikau dar už reikalinga praneszti Europos lietuviams, kad magistras teologijos, kun. M. Juodyszius (jis czia vadina savę daktaru) likosi klebonu neprigulmingos lenkiszkos parapijos Chicagoje, po valdžią neseniai iszkeikto „neprigulmingo vyskupo“ A. Kozłowski'o. Sau už pagelbininką pasiēmė jis žinomą atskaluną, buvusį kunigą V. Dembskj.

Kas yra pas mus neprigulmingos bažnyszios ir neprigulmingi kunigai, — apie tai paraszysiu kitamę laiszkę.

Amerikietis.

Užuszim' dailią dainą, broliai,
Kuri tekel' isz miego mus,
Kuri miegojusius ligszzioliai
Gaivins jaunos szirdies jausmus.

Tegul balsai skardžiai skambės,
Visi lietuviai teiszgirs!
Tegul jausmai jų sujudės,
Ir jau ant amžių neužmirs!

Teužsimirszta užszalimas
Dabar pasenusios kartos!
Tegul lietuvninkų jaunimas
Karsztai tą dainą užgiedos.

Tegul balsai ir tt.

Jau rytas auszta rukas krenta,
 Sziek-tiek jau galim' pražiurėt';
 Tegul gerai-gi mums praszvinta!
 Tepraded saulė mums tekėt'!

Tegul balsai ir tt.

Tėvynei tas nebus už sunų,
 Kas tos dainelės negiedos,
 Teip kaip nebus narsiu galiunu
 Smarkus kareivis už tvoros.

Tegul balsai ir tt.

Nepripažįstam to už brolių,
 Kurs nemylės tėvų kalbos!
 Mes atsitrauksim nuo jo toli;
 Ant jo ir saulė užraudos!

Tegul balsai ir tt.

Mes viens į vieną, broliai, stosim',
 Peczius statysime narsiai!
 Senovės vardą atjieszkosim
 Ir trijumfuosime garsiai!

Tegul balsai ir tt.

Tegul kaimynai pripažįsta,
 Kad mes lietuviai, ne gudai —

Tegul balsai ir tt.

Czia ne Ģudija, czia Lietuva,
 Czia mūsų žemė, ne kitų!
 Tėvynė mūsų nepražuvo:
 Ji apgynėjų tur tvirtų.

Tegul balsai ir tt.

Tėvynės sunų, broliai mieli,
 Takus mylėkite tėvų!
 Tada tiktai jūs busit' czieli
 Ir nebijosit svetimų.

Tegul balsai ir tt.

Jau rytas auszta, rankas krenta,
 Sziek-tiek jau galim' pražiurët'.
 Tegul gerai-gi mums praszvinta
 Tepraded saulė mums tekėt

Tegul balsai ir tt.

Margalis.

Mus kaltina, patįs kalti budami.

Gazietoje „Новое Время“ (N. 8061 szių metų) vienas, kaip matyt, urėdninkas raszo korespondenciją po antraszu: „Baltagudiszki įspaudžiai“ (Бѣлорусскія впечатлѣнія). Tuos savo įspaudžius paduoda paveikslę abrozėlių; isz jų tuli teip akyvi, juog pro juos szalią praeiti sunku, kaip va: prie ilgo dyselio pririsztas dvejų metų kumeliukas leidžiasi su vežimu nuo kaľno, o ant vežimo guli žvėrys žmogiszkamę paveikslę ir nesirupina, kas bus su tuo kumeliuku: ar jį vežimas nustums kur į skardą, ar teip pasmaugs. Ir sztai da ką raszytojas prideda apie szitą žvėrį-žmogų žemaitį: „Ir tiktai kada didelis bizunas važiuojanczio prieszais poniszko vežėjo perdrož jo nugarą, jis pabunda, bet tiktai dėlto, kad kelius sykius sumurmėti: Jezus Marija — ir vėl palikti laisvę savo žindomam gyvuoliui tempti keturratį pusgrabį, kaip jam nusiseks“.

Ant ko pažino szitas korespondentas, juog kumeliukui buvo tiktai du metų, jis neraszo. Dėlto mes turime tikėti jam ant žodžio. Žmonės, mat, pažįsta metus arklių ant dantų; bet arklys pravažiudamas dantų nerodo. Tai kitaip negali mislyti, kaip teip, juog korespondentas pažino metus ar ant karczio, ar ant kojų, ar ant vuodegos, ar ant pavuodegio, kurį, viksėdamas vuodegą, kumelys galėjo jam parodyti. Tegul sau teip, juog kumelys buvo dvejų metų. Ar jį muszė žemaitis? Ne! Na, o kai važiuoji per Rosiją, ką dažnai matai? Stovi maskolius szalią paĩsusios kumelės, pakinkytos į kokią ten kerėplą, prikrautą sunkiai, stovi ir musza lazda, musza per szonus kumelę, musza per galvą, koľ ta ne sukľumpa koľ neparpuola užmuszta. Katras isz dvejų žmonių žvėrys: Žemaitis ar maskolius?

Eikime toliau. Pažiūrėkime, kam vertas ir pats korespondentas? Jisai raszo, juog pono vežėjas tokiam žemaicziui perkerta nugarą bizunu. Kitaip sakant, jisai raszo, kad jo vežėjas (palieptas) tam žemaicziui, kurį jis matė, perdrožė nugarą bizunu. Mat jisai ir-gi ponas. Ir katras-gi szunkaris, bile tik maskolius, o ne ponas szendien' pas mus? Pažiūrėkite su kokią jisai drąsą giriasi, juog per jo paliepiamą jo vežėjas perkirto bizunu žemaitį. Ir kaip jis spjauo ant to žemaiczio, kurs perkirstas savo persekiotojo savo vargintojo ranką, tiktai į vieną Dievą, į vieną Jėzų szaukiasi, nelaukdamas jokios tiesos nuo sudų; nuo valdžios maskolių. Ar szitas maskolių niekszas drįstu tapatį savo kampe padaryti, ką czion pas mus daro. Ei ne! Jis ten kaip smirdas szeszkas pakampėmis slankiotu. Pas mus kas kita. Jis žino, juog mes sudę nerandame tiesos; jis žino, juog užpakalyje kiekvieno maskoliaus ir tokio niekszo, kaip jis, stovi ginkluotų kareivių pusė milijono. Bet jeigu tu, žemaiti, pasitiktum jį vienas ir ne Maskolijoje, tik kitur, oho, pažiūrėtum, koks szitas niekszas butu minksztas. Bet ir Maskolijoj' jeigu kada nors jo amžiuje prireiks ko nuo žemaiczio jam, tai kaip jis meilus bus, kaip jis limensis prie žemaiczio, į pasturgalį bucziuos. Dabar jam nereik nieko; dabar ir jis, mat, pon's.

Eikime toliau. Pažiūrėkime, ką jis da iszranda pikto pas mus? Žemaitis vaikiszczias neklauso ponios, siulanczios jam deszimtį skatikų, moterys neskaļauja žydui bonkų, žemaitis ne arendavoja jam namų už szimtą rublių, o praszo virszaus; darbininkas neima dirbti, visztos neparaduoda, vežikai pasamdyti nevažiuoja negavę piningu... Navatni kaltinimai! Ar jus isz jo skundų nematote, kas tai per žmogus, ar nematote, juog tai tamsiausio paveikslo vyliotojas. Kiek sykių turėjo szitas ponas korespondentas ir jo pažistami svieta apgauti, jeigu ant gaļo svietas negavęs piningu nustojo jų klauses. Bet patėmikyte ir ką pats jis sako.

— Jasiau, parduoki visztukų!..

— Ne noriu.

— Dėlko?

— Neszui ant rinkos pas žyda.

— O kiek duos žydas?

— Auksiną.

— Te tau du ir duoki visztuką.

— Ne, nenoriu. Žydui nesziu, nės žydas tai prekę žino, o asz ne.“

Kiek sistematiszko apgavimo turėjo buti, pirma nei svietas žinodamas, koks yra eksploatatorius žydas, pradėjo užsitikėti žydu daugiau, nei tokiu ponu korespondentu. Koks-gi turėjo buti tas ponas? Jeigu jis turētu sziek-tiek proto, tai jis butu apvertęs patėmyjimą ant to, ką jis pats paraszė. Sketviojimū pas jį per daug, o proto per mažai. Jisai savę nuduoda per inžinierą. Tegul bus jau ir teip, juog buna tokie tamsus, atbuliniai inžinierai, kam asz netikiu. Bet jeigu teip, jeigu isztikro inžinieras raszė, na tai į ilgą eilę jų milžiniszku darbų idėjo jis da vieną; į vainiką nupintų isz griunanczių da nepabaigtų tiltų, isz „kaŋnų nukastų ant lygios vietos“, įkiszo jis da szuns lojimą ant kankinamos tautos.

Szituomi galima butu ir pabaigti. Bet apverskime patėmyjimą ir da ant kitos pusės. Su kitomis tautomis mes negalime lygintis (konkuravoti). Mes neturime ikvaliai savo kningų dėl apsiszvietimo, valdžia draudžia jų spaudą, gauda ir naikina pargabentas isz svetimų szalių. Ar tai žino ponas korespondentas, drožias nugarą žemaicziui? Kur jis nežinos. Jis žino tai gerai. Ir raszo dėl to tik, kadą da labjaus draustu. Mat, netikusi tauta žemaiczių, jai nieko nereikia, ji nedałaiko ir konkurenciją.. su vokiecziais. Sztai jo žodžiai:

„Ant szito viso žiuri pomeranijos vokietys isz anapus artimo rubežiaus, ir ant gało pagalos palengva ateina ir ima sau tą, kas jau labai nemėgusiai guli.“

„Nežinau kaip isz rusiszko atžvilgio, o isz vieszžmoniszko ant jų ir ružyti negali visiszkaį už tai. Žemė tarnauja žmogui ją apdirbancziam, o tokiam silpnavaliai, beiszmincziai ne joks turtas neis ant pagalbos“ . . .

Gerai. Teip, žemaicziai spaudiami ir kankinami nedałaiko konkurencijos su vokiecziais darbę. Bet rusai laisvi ar dałaiko? Ar ne Rosija apstatė rubežių kordonais nuo vokieczių? Ar ne į Rosiją einanczius tavorus apkrovė

augštais mokesčiais? Ar ne Rosija dreba už save, nežiurint ant szito visko?

Gražiausiai, juo szitoks szunkaris budelis kalba apie vieszžmoniszkus jausmus, apie vieszžmoniszką pažvilgi. Jeigu isztikro szitoks ponas, drožias nugarą žmogui nekaltam suprastu kas tai yra vieszžmogystė, tai supratus jis nueitu į girią ir pasikartu po pirmą epusę (drebulę), kad neterszti varda žmogaus. Mes kitas dalykas. Mes drąsiai pakėlę galvą galime pasakyti, juog nežinome, kaip isz rusiszko atžvilgio, o isz vieszžmoniszko, tai kiekvienas žmogus yra Dievo leistas ant svieta ir ant svieta iszsitenka. Ir jeigu atsiras vokiečių daugiau mūsų kampe, tai nors iszreto, nors per apsirikimą tokie ponai korespondentai vis jau ir vokiečiui syki-antrą uždrož per nugarą bizunu. Mūsų dejavimų, mūsų aszarų ir mūsų kraujo dabar nieks negirdi, nežiuri, ir nenori matyti. O kai prasilies vokiszkos aszaros ir kraujas, na tai iszgirs ir pamatys visas svietas. Iszgirs tadą netik jų bašą, bet ir mūsų, ir reiks tadą szunkariam pasikasyti, kaip pasikasė Minskę, gavę nuo žydų į kailį. Tik su vokiečiais gal buti da truputį ir prasciaiu.

Ne mūsų valia szaukti arba vyti vokiečius. Bet jau jeigu patys maskoliai, kaip ponas korespondentas, juos kviečia, tai pritarkime ir mes: Mieli atėję!

Mūsų broliai ir Vokietijoje anapus rubežiaus gyvena tarpo vokiečių. Mums nenaujina. Vokiečiai smalkiasi ir Maskolijon. Bet kad maskoliai darbsztumu apveiktu vokiečius, kad jie listu į Vokietiją, tai da asz to negirdėjau.

Negaliu czion da nepatėmyti silpną labai apszvietimą pono korespondento. Ant pradžios darbo padėjo jisai paraszą: Baltgudiszki ispaudžiai, kas ženklina, juog jisai raszo tiktai apie Baltgudiją. Vienok toje jo „Baltgudijoje“ gyvena žemaicziai, ta Baltgudija vis-tiek ką Lietuva, kitaip sakant, ir Baltgudžiai ir Baltgudija tai lietuviai ir Lietuva. Ar ne tamsi tai galva?! Savo valstijos suvis nežino, o imasi už raszumą ir randasi gana lengvatikė gazieta, kuri tokio pono korespondencijos talpina. Bet tai jos darbas. Mes pažiurėkime, ką jis raszo. Raszo jis niekus o ar tai nėra tyczia tamsių pusių mūsų szalije?

Ehe — tam paciam miestę, apie kurį jisai minavoja, tokia eina vagysta, juog tegul Dievas myli. O jis apie tai nei žodį. Vienok nuo pacios vieno paczto urėdninko pavogė sluginė juoda - rainių lapių rotondą, kasztuojanczią i tukstanti, ar i du tukstanczių rublių. Gaudė policija vagi, gaudė ir nepagavo. Jus gal dyvyjatės, juog nepagavo, o asz stėbiuosi, isz kur ėmė paczto urėdninkas piningus ant tokios brangios rotodos. Jie nuo valdžios gauna tik menką algą. Gal but, juog isz to paties i kitą, tik rusiszką miestą, perkėlė policmeisterį. Plėszo drasko plaukus ant savo galvos policmeisteris ir rėkia: Prapuolau! Kuo rėki — klausia jo draugas — ak tik alga ir ten ir czion vienokia. — „Aha, vienokia! Czion asz apart algos turėjau da i szeszius tukstanczius kyszių per metus!“ Visų „ponų obrusitėlių“ musų kampo goserės didelis, bedugnės. Ir ponas korespondentas ne ko jisai rėkia, tiktai to, kad nepripildė jam goserę. Tik sergiasi pasakyti, kiek sykių pasiseke jam apgauti svieta. Kieksyk' neužmokėjo darbininkams, vežėjams, kieksyk' skolą neužmokėjęs iszbėgo, kaip anais metais Koszedarių mokytojas. Žiurėdamas ant szito didelio apetito pono korespondento supranti, juog jis nēr inžinieras. Viena — inžinierai apszviesti, ir tvarko savę; antra — vis jau nors sziek-tiek žmogaus savyje turi. Tiesa — kasa jie ant lygių vieta — bet kañnus, ne mėszo kruvutes knaiso, ne i koszę spjauo, kad kiti nevalgytu. Ne, straipsnį tą galėjo paraszyti tiktai popų veislės žmogus ir tai tų popų ar djaczką ką už piningus ir savo cerkvę pridergia ir ciecorių užmusza.

Ant gało tegul sau ir teip, juog žemaitis niekam nevertas. Gedymino gadynėszę vienok tas pats žemaitis gynė pietinius rusus nuo totorių. Paskui tas žemaitis priglaudė pirmus spaustojus rusiszką kningu, davė pagalbą sukliescziant pirmą pradžią rusiszkos kultūros, sułaikė vokieczių antpuolius ant savęs ir nedaleido jų iki Rosijai. Jėigu jis pirma buvo toks, jeigu ir dabar jis nepeiktinas esasz vokieczių žemėje, tai ką daryti ir kiek turėjo dirbti rusai, kad paversti žemaitį i niekus. Kaip jie padėkavojo mums už tą gerą, kurį gilioje senovėje turėjo nuo musų. Tiesa politikoje dėkingumo nėra. Ypacz jo nėra politikoje

Rosijos, kaip nėra pas rusus jokios teisybės. Jie spaudžia ne tą, kuris kaltas, bet tą koks nemoka, ar nenori gintis. Ar mes maisztus kėlėme? Ne, kėlė lenkai. O kas kenczia? Ką kan-kina rusai dabar, tramdydami ir malda Dievui, ir apszvietimą teip reikalingą ir privalantį kiekvienam žmogui? Butu pas juos teisybė, ne mus kankintu. Butu pas juos dėkingumas nekankintu mus, tiktai priglaustu, kaip mes glaudėmė juos senovėje.

Lietuvoje buvo gražus papratimas. Ne tik už piningus, bet ir dykai važiuojas pro pėsčią budavo sako, sėski, pavežysiu! Sarmata budavo neiszpildyti szitą tėvų paprotį. Dabar jeigu lietuvys paveja pėsčią, tai užplaka arklius, kad greičiau pravažiuoti, bijodamas, kad tai nebutu maskolius. Klausite, dėlko teip? Ot dėlko — ne syki lietuvys ir maskolių vėžino, maskolius-gi dėkavodamas už tai lietuviui, pervėrė jį peiliu, kuną jo iszmetė isz vėžimo, o su vėžimu arkliais ir piningais, nuvažiavo pas tokį jau geradėją, kaip pons korespondentas, pas turintį ganą szmaikszečią sąžinę, kad pasidalyti iszluptu turtu ir kad aptarti savo nieksziszką darbą ir iszteisinti savę žodžiais: ž maitis silpnavolis, žemaitis beprotis! . . .

Mes gerai žinome, dėlko lietuvis ar žemaitis szalinasi nuo maskoliaus; jis jo peilio nesyki bandė. Tokių geradėjų, kaip ponas korespondentas, pas mus visur pilna. Vienas isz jų buvo mokytojum pradinės iszkalos, ten jis gvoltavojo savo mokytines mergiszias, bet, matai, menką vietą užėmė, tai paczių maskolių sudas apsudyjo ir iszsiuntė Siberijon. Kitas beveik toks jau tavo užsiustas, tik gaila, kad į neužpelnytą vietą. Klingenbergis Kražiuoje davė paliepimą kazokams gvoltavoti moteris. Keturi kazokai laikė moterį, o kiti gvoltavojo; vienos isz moterų mirė, kitas sunkios nuo gvoltavojima negyvus kudikius iszmetė. Buvo ir tokie, kaip Orževskis, kurie Vilniuje ant sudo nedavė liudytojams Kražių byloje apie szitus darbus žodį sakyti. Buvo visokių. Dėkite viską sau į galvą. Jeigu szuniszkos gazietos maskolių pradeda savo szunkarius ant mus siundyti, tai gero nelaukkite, tur but jie vėl kokius nor Kražius sumislyjo, ar naują budą iszplezimo turtų atrado.

Mūsų rasztai.

Jau yra gaunamas pas p. Schoenke Tilžėjo už pigiausę prekę „Trumpasis kuu. Filiochowskio Katekizmas. Vaiszganto verstas.“ Kas link pavirszutinės iszvaizdos, tai turime pasakyti, juog spaudėjas neiszpildė trijų Vaiszganto reikalavimų: 1. kad butu popierius lygesnis ir tvirtesnis, 2. kad butu tvirtai dratą sukabintas. 3. ypatingai-gi, kad klausymai butu spaudinami vienokiu szriftu smulkesniu, o atsakymai daug riebesnėmis literomis. Tatai antrasis iszdavimas yra neabejotinai daug nuoseklesnis už pirmąjį ir ne tiek apsirikimų turis. Sztai stambesnieji rikliai. 13 p.; isz tyczių vietoje sztyczių; priepažintai — pripažintai; 14 p.: isztimai — isztikimai; 19 p.: szventrasztis minavoja gyvenimo medį ir (czia apleistą vėl žodis: medį) pažinimo gero ir pikto. 21 p.: isztikro — isz tikro. 22 p.: svetinių — svetimų; 23 p.: nelenkdamos — nelenkdamas; 24 p.: ketvirtaus — ketvirtasis; 26 p.: kalbos — kalbas; 29 p.: Kristaus įstatyta jų draugija tikinczių — Kristaus įstatyta draugija tikincziųjų; visur esanti — visuresanti; 32 p.: visų lengviausiai — visųlengviausiai; 33 p.: Dėlto — Dėlko; 34 p.: dovanojimą Kalezios amžinos Karonės — dovanojimą kalezios ir amžinos karonės; 47 p.: iszkentėti gyvendami ar numirę czyseziuje — iszkentėti gyvendami ant žemės, ar numirę czyseziuje; ganapadarymę — ganapadarymą; 48 p.: už nusidėjimų — už nusidėjimus; suteikiai — suteikia; 50 p.: viliojoje — vilijoje; 53 p.: Dievo baimingai — dievobaimingai. Negerai pastatytų rasztženklį neskaitau. Už tą vertėjas neatsako, nės jam ne buvo prisiūsta korekta, kaip buvo prasžęs. Bet Vaiszgantas gėdžias už keletą nedovanotinių klaidžių stiliuje, padarytų par gan vergiszką vertimą isz lenkiszko ir par pargreitą iszpildymą tokio darbo, kurį reikėjo po szimtą kartų apsvarstyti su kitais katechetomis. Ko jam truksta pakalbėsime pľacziaus sekancziame N. Tuotarpu, kam paklius į rankas szisai Katekizmelis, tegul iszmiegines mokynimę, atsiunczia savo kritiką, nės labai svarbus

daiktas — įgyti visai gerą lietuviszką Katekizmą. Trecią kart leidžiant galės pataisyti. —

Pas Schoenkę-gi yra pardavinėjami neprenumeratoriums „Tėvynės Sargo“ priedas prie NN. 10 ir 11: **Obrusitėliai**“ galerija paveikslėlių isz maskolių gyvenimo Lietuvoje. **Dėdės Atanazo** apie 90 pusių. **Prekė 5 kap.** Apie ver-tybę to puikaus originaliszko veikało mums, kaipo saviesiams neiszpuola kalbėti. Pasakysime tik, kad p. Schoenkė pasigailėjo įdėti titulinį ląksztelį Dabar nedriskus virszui, negalės žinoti, kas ir beparaszė. Kas yra ant nu-đażyto virszaus, tą reikia atkartoti ir ant pirmosios pusės; antroji pusė — tuszczia; tik ant treciosios sutrumpintas titulas ir pradžia pasakos.

Neužtenkanti laikraszczių korekta.

Skaitytojai, pykstate ant mūsų už neužtektiną korektą, už literų perstatymą, apleidimą arba pastatymą netoj vietoj rasztženklių, ypatingai — „“, ir (); bet mūsų korekta sulyginus su amerikonzszką, iszskiriant „Lietuvą“ ir „Tėvynę“, tai labai prikencziama, o „Varpo“ ir visiszškai graži. „Rytas“, kol atspaudžia nors neilgą dalykelį, du kartu tamę pat N. persikelia į kitą vietą: paskaitysi de-szimtį eiluczių ir stop! „toliaus jieszkok ant 3 pusės.“ Nesuprantame, kam tas yra reikalingas, negut dėl didesnio sudraikymo straipsnių. Tankiai ir „Garsę“ randame kviet-kelius, panaszius į szitą, ant 323 p. „Ant gało mili-jonierius Flomer teip sako: Buk blaivum, susiłaikancziu, darbsztum, **tei-apart da jei turtų, sidirbt singu, o turi da - to turi laimę**“. Ipsissima verba — cziort znajet, czto takoje! —

Amerikos laikraszcziiai, pagaliaus tie, su kuriais mes apsimainome, matyt retą N. „T. Sargo“ teperverczia (per-skaitymo jau niekas ir nereikalauja), par tat nuskriaudžia savo skaitytojus. Ką „T. S.“ raszo, tam gal greicziaus tikėti, nekaip lenkiszksoms gazetoms, raszanczioms apie žemaiczius. Apie garsingą, padėkime, iszvežimą abiejų kunigų isz Iłakių amerikiecziai apraszė pagal lenkiszką „Przegląd Wszzechpolski“ ir viską sumelavo, pradedant nuo vardu ir baigiant priežastimis. Iłakiai pavadinti

esą ne Telszių bet Panevėžio ap.; kunigus išvežę ne į Tverį ir Nowgorodą, bet į Permę ir Niznij N., ne už neleidimą vaikų į iškalą, kad kunigo nėra, bet už reikalavimą lotyniszkių poterių. Žodžiu: kiek žinių, tiek melagyszių. O tuotarpu tikriausį apraszimą ant tų pėdų patalpinome „Sargę“, rodos angszcziaus už „Przeglądą.“

Į „T. Sargo“ Redakcija prisiūsta.

„Įtekmė socijaliszkių sanlygų ant visu kulturos szakų.“
Vokiszki paraszė Stern, lietuviszki vertė J. Szidasas.
Kasztais „Vienybės Lietuvnickų“ kur pirma buvo tilpė.

Nespaudintos Vienužio dainos.

Po tavo nuog musų
Atsitolinimo,
Kad tavęs nebmatau,
Nebėr man buvimo.

Nebmieła ant svieta,
Kaip ant tuszczzių marių,
Vien aszaros rieta,
Ir valgyt nebnoriu.

Nebnurimstu grįczioj,
Nei augsztam' svirnely,
Nebmeilū saklyczioj,
Nei rutų daržely.

Nors asz einu laukan
Grėbtų žalio szieno ...
Ten daug jaunikaiczių,
Tik nér tavęs vieno.

Asz kožną szventelę
Einu į bažnyczią
Ne dėl Dievo garbės —
Kad tav' pamatyczio,

Už sunkų kryželių
 Kaltinu asz save,
 Meilus bernužėli!
 Kam pažinau tavę?

Sunku tam akmeniui,
 Par kurį važiuoja,
 O man dar sunkesniai,
 Kad žmonės meluoja

Sunku tam akmeniui
 Ant kelio gulėti,
 O man dar sunkesniai
 Nekaltai kentėti

Pagrižk, bernuželi,
 Man be tavęs sunku.
 Kad nors szendien mirczio,
 Bet ant tavo rankų!

Nuo Redakcijos.

Atviras laiszkas į kunigą Ambroževyczių Vilniuje.

Mažoningasis Kunige Geradėjau!

N. 18 jaunųjų lenkų — patriotų laikraszcio, „Przegląd Wszepolski“, iszeinancio Lwowę Galicijoje, atneszė mums ant 279—282 p. rasztą isz Vilniaus „Tiesos balsas litvomanijos dalykuosę.“ Tulas „Lietwin'as“, radęs Tamstos pamokslų kningelėje pažymėjimus nesutikimo su spaudintais žodžiais, neatskiriancziais lietuvių giminės ir kraszto nuo lenkų giminės ir kraszto, pasiuto už tą netiktai ant Tamstos, bet ir ant visų, anuot jo, litvomanų. Paleidęs liežuvį į didesnę valią, neg nelemtas Komarowas isz maskoliszko „Svieta“, iszpylė ant Tamstos ir visų tikrų lietuvių tiek seilių ir tulžės, kiek tiktai tilpo pageduosioje jo burnoje, kiek anuot jo, gana jau buvo dėl užtroszkinimo visų, kurie drįsta nebesutikti, kaip seniaus, su lenkiszka tautiszka tradicija. Teisingai ar neteisingai pavadinęs Tamstą (280 p.) „vienu isz vadų litvomanijos,“ stengės, kiek tesėjo, kad „visa lenkiszka visuomenė, lenkai,

lietuviai, rusinai ir tt. persiimtu (281) vertu paniekinimu (wzgardą) to bendrijos nusidėjelio (zbrodniarz społeczny)“ (282 p.)

Apie Tamstą mes tiek težinome, kiek apsireiszkei lenkiszkoje literaturoje, kaipo raszėjas apie bitininkystę, kiek stengėsi apszłovinti Tamistą lenkiszkas „Kraj“ N. 47 — 1897 m.; negalime tadą spręsti, ar esi „litvomanas“, ar sveikas lietuvis. Ale to ir nereikia mums žinoti: visi lenkai ir sztai dabar apkalbamas „Przegląd Wszechpolski“ tyčią neatskiria lietuvių nuo litvomanų; todėl visas jų pliovones, ant Tamstos iszventas, skaitome už pliovones ant „lietuvio“. Patįs budami lietuviais, negalime tylėjimu parodyti, buk paklausime anų lenkpałaikių ir isztikro paniekinome Tamstą už tą, kad esi lietuvis ir dręsi prisipažinti lietuviu esąs; už tą, kad savo vyskupystėje vienas isz pirmųjų dręsi isztiesti ranką prie lygių lietuviams su lenkais tiesų.

Protestuojant priesz visus apszłovinius Tamstos ir visų dirbanczių lietuvių, małonu mums atvirai iszreikszi Tamstai ne paniekinimą, bet augsztą mūsų guodonę. Skubinamies apskelbti solidarizuojancziais su Tamstą tautiszkuosę dalykuosę, todėl esancziais skaitliuje anų apspiaudytų už prisiriszimą prie Lietuvos, nės saldu ir ramu už tėvynę ne tiktai kentėti, bet ir mirti.

Ir teip, priėmame ant savęs pagarbinimus lietuvių, N. 18 užraszytus: „zaslepeni panowie,“ „na nowych i już nikizemnych drogach,“ vedanczių „jeno do o statecznego samoupodlenia,“ „występmi, lub, co daj Boże, obalamuceni,“ „członkowie zgangrenowani,“ „moralnie upadłe jednostki,“ su „całą marnością duszy, całym ogromem głupoty i bezgraniczną nikizemnością,“ „dotknięci paroksyzmem delirium po nadmiernych libacyach,“ „mający zginąć własnym jadem zatruci, własną śliną oplwani“ ir tt. ir tt. be gało ir saiko.

„Panowie, polacy“ ir lenkuojanti „szlachta litewska!“ Mes, lietuviai, nemokame teip dailiai papuoszti jusų, kaip jūs mus puosziate žodžiais ir rasztais: mėsžlus mes ant dirvos tekrecziamė, nėkuomet ant veido artimui. Už visą

atsakymą jums tegul bus viešzas mūsų prisipažinimas, kokiuosę punktuosę ir dėlko solidarizuojame su kunigu Ambroževiczium; kokiuosę dalykuosę ir dėlko nesutinkame su „Prz. Wsz.“ nuo ko nebenubaidys mūsų nei jusų sžauksmai, nei maskolių varžymai.

1. Kartu su kunigu Ambroževyczium, dyvojamės ir už lenkomaniją skaitome tuļų žmonių papratimą lenkais vadinti Lietuvos žmones; „ojczyzną polską“ vadinti Vilnių ir Panemunes; — tokiu vardu vadinti mus ir mūsų krasztą neatėjo į galvą nei didžiausiam lenkų patriotui, Adomui Mickeviciui. Ir dyvų-dyvai: kad Mickevicius suszuko: „Litwo, ojczyno moja,“ tai niekas nesakė, juog tai delirium (kliedėjimas;) o mes tą patį atkartoti, gird, tik isz pagirių tegalime.

Lietuvą ir lietuviais vadinties galime ir turime netiktai isz prigimimo, bet ir isz istoriszkų dokumentų.*)

Par du szimtu metų su virszum lietuviai su lenkais turėjo padarę vieną respubliką, kurios nei par sapną patis lenkai nepavadino „Polską“, bet visuomet ir visur vadindavo „Lenkų Karalystė ir Didi Lietuvos Kunigaikstystė“, kaip szendieną vadinas „Austrija ir Vengrija“, arba „Szvecija ir Norvegija“. Ką pasakytu Vengris, kad jį pavadintumi austriecziu — vokiecziu, arba szvedas, kad pavadintumi Norvegiecziu? Paklaustu, ar su sveiku esate

*) Pertariame patis save, paklausdami, kokią tiesą turi tie, kurie mūsų vienybę su lenkais skaito net par 50 metų?? Tiesą, Lietuvos kunigaikštį Jagelą jau 1386 m. lenkai parsikvietė sau už karaliu, bet lyg smerczio jo pusbrolio garsaus Vytauto 1430 m. Lietuva buvo visiszkai skyrimai nuo Lenkijos, nės ir katalikiszka tikyba da neľabai riszė, kaipo dar neįsigalėjusi ir dar nevisų priimta. Po Vytauto ant atskiros Lietuvos vieszpatavo jo pusbrolis Svidrigelė ir tikras brolis Zigmuntas; paskui Kazimieras, Jagelos sunus, kuriam paskui ir lenkai atidavė savo karuną Jam mirus 1492 m. lenkai iszsirinko sau vieną Kazimiero sunų — Joną Albrechtą, o lietuviai antrąjį sunų — Aleksandrą, kurs vieszpatavo lyg 1501 metams. Tai-gi tik nuo szijų metų tegalime skaityti vienybę lietuvių su lenkais, nės nuo szio ľaiko ir lietuviai, ir lenkai turėjo vieną tą patį karaliu, nors vis-gi kituosę dalykuosę atskirai gyveno. Gaľutinai lenkai pririszė lietuvius prie savęs par nevalią tiktai 1569 m. (Liublino unija) ir padarė vieną respubliką, iszdraskytą 1795; tai-gi vienybę lietuvių su lenkais tvėrė: 1569—1793 = 226 metus; arba 1501—1795 = 294 m, arba 1430—1795 = 365. Kam kaip tinka rokuoti.

protu? Nės tai butu visai neteisybė. Žąsis su antimis vienoje tvankoje plauko, bet niekam neateina į galvą vadinti žąsis antimis, arba antis žąsimis, arba pasakyti, kad tai vienos žąsis ar vienos antis. Bet jūs lietuviai, įplaukę su lenkais į vieną tvanką, pražuvote, jau jūsų nebėra, yra tiktai — vieni lenkai; savo ir savo tėvynės vardo nebegalite minavoti. To nuo mūsų reikalauja lenkai, to ir maskoliai: nebe Lietuva čia, bet Maskolija, kad maskoliams į nagus pateko. Kaip pirmųjų reikalavimai neteisingi, teip ir antrųjų, neparemti nei ant kokio pamato, dėlto nekrypstame nei į vieną, nei į antrą pusę, nės norime pasilikti patįs savimi ir tai yra visą mūsų nelaimė, visas mūsų „bendrijinis griekas“, anuot lenkų. Bet už szitą grieką mes nepakutavosime! Kaip nemažoni mums dabartinė vergija pas maskolį, teip negeidžiame mes, kad sugrižtu senoji vergija pas lenkus: ar lazda ar vezdu — vis mums skauda; vargingai traukėme lenkiszkos vieszpatystės jungą; kaip lenkai kitados laikė mus užmirsę, apie vietinius reikalus nesirupeno, teip ir maskolis, užgriebeš mus 1795 m., lyg 1862 metų ne labai rupenos. Reikia-gi nelaimės, kad tamę laikę ir lenkai, ir maskoliai apie mus atsiminė, ne nedėlto, kad mums butu panorėję ką gero padaryti, bet idant mumis pasinaudotu savo reikaluose. Lenkai melagysteinis iszvedė mus į prieszakį (avangardą) maisztę priesz maskolių dėl atgaivinimo lenkystės; maskolis tvirtesnis tuojaus sutraiszkė mus, pa-baigė plėsztį paskutines laisvės tiesas, idant nebegalėtumem buti lenkams prieszakiu; tecziaus isz tos pusės pridengtu-mem Maskoliją. 1795 metuose persimainė mūsų rėdas, bet mes to visiszcai nepajutome: užmirsztiems nebuvo nei szilcziaus, nei szalcziaus; tik kad pradėjo mus žudyti, tampyti, plėszyti, kaip szunįs kailiakrasztį, viens ant sau, kits ant sau, pajutome, juog skauda, ir pradėjome szaukti: dėl Dievo meilės, leiskite bent atsidusti! Už ką jūs mus varginate, — kad mes romųs žmonės? Ramiai darbavomės vienybeje su lenkais, ramiai sandarbuojamės su visomis tautomis ir po maskolių valdžią. Duokite mums nors biszkelį laisvės, szviesos spindulėlį, geresnį duonos kąsnėlį, — politiką neužiimsime. Suprantame, juog neįstengsime nugriauti maskolių jungą, tai nebandysime; atstatyti

Lenkiją mums vėl neľabai rupi, nės mes lietuviai vargu ką prie to iszgrajitumem; tiesa, nevaržytu mūsų tikybos, kaip varžo maskoliai, t. y. 'neatimtu pusės mūsų duszės; bet praėjusis laikas parodo, kad ir tas nevaržymas apvirstu mums ant pikto, nės par tikėjimą stengtus, kaip stengės, iszplėszti antrą pusę mūsų duszios mūsų lietuvystę. Isz tikro, „lenkai padarė mums didžiausią blėdę“. Par lenkiskas bažnycias Gardino ir Vilniaus gubernijosę baigia nykti lietuvizskas vardas, kaip Prusuosę par vokiecius baigia nykti.

Ar szejp tadą lietuvizskus dalykus svarstysime, ar teip vis pasirodys, kad mums, lietuviams, negal nei į maskoliu, nei į lenkų pusę krypti, reikia mums „lietuviais“ pasilikti, ir galas. Lietuva niekuomet nėbuvo „iskoni ruski kraj“ arba „ojczyzna polska“, tai ir toliaus nebus. Mūsų vyresnybė mainos, bet mes ir mūsų krasztas nemainomės.

2. Bet kad isztvertumeme* cielybėje, nepersimainę, turime mesti szalin visa, kas tiktai yra svetima, nežiurėdami, isz kur tas paeina, turime neleisti vaisyties ant mūsų kailio svetimiems pelėsiams. „Lenkai ir dabar neliaunas daryti mums blėdę“, szaukia su kunigu Ambroževiczium didžioji pusė lietuvių; reikia [stėbėtis, su kokią „bezczelnošcia“ lenkai ginas nebegalią mums vodyti, patis nebeturėdami sylos. Pelėsių jau toks yra prigimimas: kad užsikreczia, nebereikalauja paszaļpos, bet patis platinas ir vaisos kol jų neiszdziovisi. Lenkystę užsikrėtė didžioji pusė Lietuvos, ir vargu bus nuo jos nusikratyti, kad ir ir neturėtu talkininkų. Bet neteisybė! Lenkystė Lietuvoje turi szelpėjus dvaruose ir bažnycziose, turinciose „sylą.“ Lietuviai Vilniaus vyskupystės, duokime, tyczią aprupenami yra lenkais arba lenkuojancziais kunigais; lietuviai daugalyje vietų negali dasipraszyti lietuvizskų pamokslų: isz Vilniaus lietuvizska kalba seniai iszvaryta ir nebeleidžia jos nei į vieną bažnyczią ir da-gi pyksta, kad lietuviai storojas, kad nors vienoje butu sakomi pamokslai! Juk tai baisi neteisybė! Kaip-gi nesutiksi su tuo, kad lenkai vis-gi neliaujas darę mums blėdę? Peterburgę yra lietuvizski pamokslai, Rigoje, Nytaujoje, Liepuojuje, o paczioje Lietu-

vos sostapylėje — nėra! Kitur gali kunigai sakyti pamokslus net keturiose kalbose, o Vilniuje negal nei dviejose! Lietuvius kunigus parapijose „szlachta“ be druskos suėda. Lenkystės mes ne neapkenčiame, promokytiems lietuviams yra naudingiaus ir sveikiaus semti lenkiszka mokslą, skaityti lenkiszkus rasztus, neg maskoliszkus. Bet platinėti ją tarp žmonių yra tik juos paikinti, isžėsti „lietuviszką“ szirdį, nieko naudingo jiems neduodant. Jug ir Prusų lenkai mokos vokiszka, bet kaip-gi szaukia ant vokiečių už vokiečiųavimą žmonių. Logiszka elgdames, lenkai neturėtu pamato keikti lietuvius už tą, ką patis daro.

3. Lenkai su „Prz. Wsz.“ sako lietuvių vartojama lenkiszka kalba „w znakomitej mierze odziaływa na ich oporność piesz demoralizuojančią įtekmę cielos armijos urėdninkų, posrėdninkų, nastavninkų, žandarų ir kitų panaszų pabuklių apasztaļavimo rusifikacijos ir pravoslāvijos“. Tai kartus tyčiojimos isz lietuvių; daugumas paczių rėksnių — lenkų žino, juog tai ironija; kas nežino, lengvai gali isztirti, nuvažiavęs į Vilniaus guberniją. Sulenkavimas pusės mūsų tautos niekam ant naudos neiszėjo, nei lietuviams nei lenkams; pasinaudavo isz to tik maskoliai, nės lietuviai netik' nesutvirtino savo dvasios, užsimaudami svetimą kailį, bet neabejotinai susilpnino. Lenkų apkvailinti lietuviai, paniekinę prigintus tautiszkus savo dalykus, ypatingai par tukstanczius metų brangintą kalbą ir tautiszkus padavimus, neįstengė visą szirdžią prisiriszti prie užmestos lenkystės. Ir kas isz to isžėjo? Sulenkuoti lietuviai mūsų akysę, mūsų atminimę susimaskoliavo. Vilniecizai — tėvai yra da puslietuviai — puslenkiai, o jų vaikai jau puslenkiai — pusgudžiai. Szeimynos teip susidraikė, juog kartkartėmis užvažiuoji cielus sodžius, kuriuos negal žinoti, į kokius reikia priskirti: ar į lietuviszkus, ar į lenkiszkus, ar į gudiszkus. Tėvai, jei nesigėdžia jaunųjų, dar rodžiai szneka ir gļaudžias prie lietuvių; jaunimas-gi: mergaitės greicziaus prie lenkų, bernaicziai — prie baļtagudžių. Tai ne isz pirszto iszlaužta žinia. Ir ne dyvai. Kas nežino, juog savas kailis diržingesnis? Pradėsi ji mirkyti svetimuosę rauguosę ir skusti, rasit, padarysi

szvelnesniu, bet niekuomet nebus tvirtesnis. Dėlto rūpesnyje apie „apgynimą tautiškos savo buities, apie apgynimą brangių senovės palaikų“, apie atrėmimą maskolystės, su visai gryną sąžinę atmetate „sandarbininkystę lenkiškos visuomenės“, nors „Prz. Wsz.“ užtat labai tranka, nės mums ta sandarbininkystė vodinga. Szirdžią ir darbais siekiame į gilumą savo žmonių, ir czia jieszkome tautiškę sylų, tikros tvirtybės. Ir niekuomet, tur but, nesuprasime, koks reikalas yra visą daryti vardan „vienc vardo lenkiškos istorijos, lenkiškos civilizacijos ir lenkiškos tautiškos tradicijos“, kad logika ir istorija liepia mums darbuoties stacziai vardar civilizacijos ir tautiškos savo tradicijos.

4. Nieko neverta ir ta lenkų iszrasta tiesa: litvomanija gimsta isz „užsigeidimo platesnės dirvos dėl savo ambicijos“. Ne! kas isz lietuvių stoja į eilas darbininkų dėl tėvynės, tas visą savo ambiciją turi palikti szalyje. Jo ambicijos nepasotins iszkratymas lyg dugno ir be to perkarusių savo maknelkų; nepasotins nei literaturiškas darbas, nės tą turi daryti pasislėpęs nuo artimiausių asabų; nepasotins vargas ir pavojus betraukiant isz Prusu rasztus ir beplatinant terp žmonių. Darbsztus lietuvis, kuriam lenkai užmeta paniekinimo vardą — litvoman, ne szlovės ir padėkavonės jieszko sau, bet savę užmiršęs, prieszakyje turi tik žmonių naudą ir szlovę.

5. Sunku suprasti, kaip apsverczia lenkams liežuvis loti ant mūsų tokią begėdiszką mielagystę: „maskoliszkas rėdas, nepripažindamas lenkų, iszksizza litvomanus, kurie stozjas eilose maskoliszkų diejatielių, paskirtų isznaikinimui viso, kas tiktai yra lenkiška.“ Lenkams, matyt, visi pragumai yra geri subjauriojimui mūsų vardo, pagaliaus ir melagystė, kuriai ir patis netiki. Isz pasisznekejimų su mumis lenkai žino, kaip mes neapkcncziame maskolių už begalinį jų persekiojimą mūsų religijos, mūsų kalbos; žino lenkai, kaip smarkiai persekiojami esame ne už tat, kad raszome lotyniszkomis literomis, bet už tą, kad raszome neteip, kaip maskolis norėtu, — ir vis-gi neliaujas plepėti, buk mes viską darome maskolių rėdomi, ir ne dėl savo naudos, bet dėl „isznaikinimo viso, kas yra lenkiška“. Mes nieko

nenaikiname, mes tik giname savo daržus nuo šasiėdų kiaulių. Lenkas — kaimynas tarp mūsų drąsiai gali pasilikti lenku; niekas jo nenaikins; tegul tiktai neapasztauja, neužmeta lietuviszkai szejmynai szetimos kalbos, neėme į savo prieglobstą bažnyczios ir tt. Už tą kiekvienas gaus par snapą, ar jis bus lenkas, ar kitas kas. Mes pagaliaus nepersekiujame ir tikrų lietuvių, bet seniaus iszvirtusių į lenkus; mums rupi pagal galės užlaikyti cielybėje nors tą, kas da tebeturi tikrą lietuviszką vardą. Ir už tą szventą darbą turime klausyti keiksmų kaip maskolių, teip ir lenkų! Maskoliai nežiuri logikos: jie jaučia mumysę prieszingą jiems dvasią ir persekioja; bet lenkams reiktu logikos, jie nori, kad santarvėje su jeis gyventumem ir draugę atsi-remtumeme neprieteliui. Priderētu jiems atminti, jei maskolis nenori, kad mes lenkuotumems, ir kad mes patįs to nenorime, tai isz to dar neiszeina, kad butumeme susibaudę (susitarę): jis turi savo priežascias ir vartoja savo pragumus; mes — savo. Tarp mūsų nėra nejkio ryszio. —

Geruoju ar piktuuju, kaip matome, lenkai norētu apžioti mus ir neduoti nei sukrutėti. Kaip-gi vienok neiszingas jų darbas — apžioti tokį kashnio, kokio negal sukramtyti! kam jiems teip placziai griebti į svetimas apygardes, kad jų paczių žmonės ir tamsūs, ir neturtingi, ir tą patį neprietelių turi. Savuosius tai gina, tvirtina, szvieczia, o musiszkius tai mums palieka, tai bent nereiks mums bartis.

6. Tokiu budu, dabartinis ir buvėsis lenkų pasielgimas su mumis negali patraukti mus prie „lenkiszkos idejos,“ nors ją pagarbiname savo szirdyje. Lenkai vis svajoja apie atstatymą savo karalystės, kurią kitados par begalinį savo isztvirkimą pražudė. Padėk jiems Dieve! Kiekvienas turi rupintis apie savo Motyną tėvynę, kaip tik iszmano geriaus. Mes jų neiszjuokiamo, darbo netrukdžiame, bet ir neprisidedame: 1. neturime nei mažiausios vilties, kad jiems tas darbas pavyktu kuomet nors įvykdinti; 2. nematome, kaip sakėme augszcziaus, nėkokios naudos dėl savęs; lenkų prigimimas neleidžia mus dar kartą atiduoti

savo likimą į jų rankas. Mes, lietuviai, nesvajojame ir apie savo tėvynės Lietuvos **politiszką** neprigulmystę ir galybę. Jei svajojame, tai negut apie ekonomiszką ir civilizacijinį jos galingumą, kas įvyks, įsikunijant abelniems žmoniszkais idealams: religiszkai ir tautiszkai laisvei, laisvei suvartojimo darbę prigimtų ypatiszkų ir bendrų dovanų, laisvei gyvo ir raszyto žodžio. Juog tie idealai įvyks netolimoje ateitėje, tam tvirtai tikime. Tada lietuviams bus vis-tiek, į kokią konfederaciją įeis, su kokiomis tautomis susirisz dėl bendro darbo. Lietuviai į tą pusę kryps, kur gvarantuos didesnę guodonę tautiszkų ir ypatiszkų mūsų privałumų. Kol tas įvyks, didžiausias mūsų rupesnis be paliaubos darbuoties dėl pakėlimo lietuvių vertybės, kad ilgainiui butu už ką juos guodoti ir vertėtu su įeis rokuoties. Geras moraliszkas padėjimas (be religijos to negali buti) ir kiek galima augsztesnis apszvietos laipsnis — tai du rupesniu, tai du pamatinių akmenių, ant kurių statome Lietuvos laimę. Tie mūsų idealai ir rupesniai rodos, teip nekalti ir niekam nevodingi, juog drėsame pavadinti juos abelnais visoms tautomis. Jei kiekviena tauta teip darbuosys, pagal galės sanžiniszkai, susikraus padori cielybę, idealiszka bendrija ir vieszpatystė. Tokios tautų sandarbininkystės neatmetame; kiekvienas darbsztuolis dėl savo tautiezių laimės bus mums lygiai brolis: ir lenkas, ir gudas, ir rusinas, ir latvis, ir kiti. Su nieku nesipjausime. Ir dorieji lenkai jei mus szendien pjauna, tai ne dėl to, kad nepripažintu mums tiesos ginti savo pałikus, bet dėl to, kad jų prigimimę yra jau istoriszkas „spiritus contradictionis.“

Vadinkite sau tą mūsų persitikrinimą „wyjałowieniem społecznych idealów“ arba apakimu, mes to nebebamesime. Neduosime isznykti lietuviszkam vardui, nenuskensime nei lenkų seilėse, nesupusime nei maskolių kaliniuose, nės ant vietos vieno pražuvusio stosys deszimmtis jaunesniųjų su dar didesnę energiją!

„Tėvynės Sargo“ Redakcija.

Turinys „Tėvynės Sargo“ 1898 m.

1. Įvairi tautiški rasztai.

Nauja „Ziburėlio“ draugystė. *Jonučiukas*. N. 1. Gromnyczių šventė. N. 2. Musų bajorai-lenkomanai. *Ryksxtė*. N. 2. Nuodingi kirminai. *Damas*. N. 3. Musų „bajorai“, arba „Szlektos. *K. Strelankis*. N. 3. Nekeiskime senoviszku vardu vietų. N. 4. Išdavikas piktas ir nekencziamas žmogus. *K. Mažutis*. N. 5. Antra Žemaiczių Vyskupo Grometa apie blaivystę. N. 8. Septynios žydų nedorybės. *Eketis*. N. 8. Už magaryczias į starszinas pakeltas. N. 9. Patarmės valsezionims lietuviams. *Snaudalius*. N. 9. Spaudos dalykuosė. N. 7, 9, 11. Nesąžiniszkas viendieninis suraszymas musų. *Ignotas*. N. 9. Seni paveiksłai ir nauji užmanymai. *A. J.* N. 10. Murai ar apkasai? *A. J.* N. 11. Moterystės su maskoliais — lietuviams žabangos. *A. K.* N. 11. Mus kaltina, patįs kalti budami N. 12.

2. Musų mokslavietės.

N 1. Apskrita pažvalga į musų iszkałas. Sziauliu istorija: Gimnazija, „Prichodskaja“ iszkała. „Nedėldieninė“ mokykla. „Szkoła Gramoty.“ Narodnyja eztenija.“ *P. Tapalė*.

N. 2. Maskoliszkas szvietimas sziaulyczių. *P. Tapalė*. Vyžonų iszkała. Naujos rengiamos iszkałos Telszių ap. Nauja Kalvarijos iszkalą. Ko reikia reikałauti nuo naujų iszkałų? Isz naujo atszildytas kepsnis. Panevežio Realinė Iszkała. Skaistymai valsezių mokyklose. Kupiszkie mokykla. *P. Paistr*. Vyžonų valseziaus mokykla. Vieszintosė rengiama iszkała. *P. Szermuksznė*.

N. 3. Nauja Kartėnos iszkała. Kretingos iszk. Nau-miesczio iszkała. *Szapnagis*.

N. 4. Kas įtasė Leliunuosė „Cerkvinė“ iszkalą? Kamaju, Rumsziszkio ir Mosėdzio iszkałos.

N. 6. Suvaržymas žjemstvinu iszkałų. Padauginimas „cerkviniu“ iszkałų. Surdegio iszkała. *Sxeszkus*. Musų rėde nuoseklumas. Vyžonų iszkała. *Parapijonai*. Sziauliu mokslavietės. *Tapalis*.

N. 7. Įakių starszina Vaszkys pardavė maskoliams savo kunigus. Naujas varžymas mūsų iszkaļų.

N. 8. Knežėje. Darbėnuosę. *Parapijonka*.

N. 9. Ramygaļoje. Kiek yra nuo mūsų -paskiriama apszvietimui? *Ignotas*. Amerikoje. *Amerikietis*.

N. 10. Lietuvos iszkaļos — žabangos. *A. K.* Raseinių iszkaļos. *Vaidaliotas*.

N. 11. Maskolių talkininkai Sziauliuosę. Darbėnuosę,

N. 12. Naujos maskolių geradėjystės“. Nauja Kaukolikų iszkaļa.

3. Literatūriszki ir moksliszki rasztai.

Atskiriami priedai. Nuo N. 1: Tabako auginimas ir jos rauginimas. *A. Sodietis*. — N. 2: Patarmės (rodos) gero elgimos. *Vaiszgantas*. — N. 3: Daugļaukinė, arba vaismainiszkoji ukė. *A. Sodietis*. — N. 4. Apie girtuoklystę ir blaivystę pagal Brandtą. — N. 5, 6: I. Isz kur kukaliai tarp kvieczių? II. Kaip galėtu pagelbėti savę, esant varguosę, ir pakelti visuomenės gerovę? *Ignatas*. N. 8: Garborius ir kailiadirbis ir kitokios ukiszkosios patarmės. *A. Sodietis*. — N. 8: Gydymas nuo patrakimo ir nuo rauų įzeipyjimu. *Vaiszgantas*. — N. 9: Javų mitaļas ir kiti ukiszkieji smulkmenis. *A. Sodietis*. — N. 10, 11: Obrusitėliai. Galerija paveikslėlių isz maskoliszko gyvenimo Lietuvoje. *Dėdė Atanaxas*. I kn. — N. 12: Ką sako apie blaivystę Tolstoi ir vokieczių profesoriai?

Poėzija. N; 1: Sudiev! J. M. Seinų Vyskupui A. Baranauckui nuo Žemaiczių Vyskupijos Kunigų. N. 2: Voras pas Perkuną. Sakmė. *Aldonas (kun. Lydeika)*. N. 3: Aszaros tarp juokų. *Maironis*. N. 5, 6: Ļaume. Sakmė. *Aldonas (kun. Lydeika)*. Meilė tėvynės nemirszta. *J. Margalis*. N. 7: Asz norėczio prikeļti nors vieną senelį *Maironis*. Vargdienis ant motynos kapo I. *Margalis*. Apie Vintą satyra. *Maironis*. N. 8: Daina prascziokelio, nemokanczio rasztyti. *Adomas Jaksxtas*. Nenusiimkim! *Adomas Jaksxtas*. Acziu, acziu! *Adomas*

Jaksxtas. N. 9: Ant Neapolio užtakos. *Maironis*. Vargdienis ant motynos kapo. II. *J. Margalis*. Ažuolas ir apuszis. *Akyžaida*. N. 10: Žiemos rytas. *Maironis*. Apkalb manę žmonės. *Vienušis*. Ganė mergelė jautelius. *Vienušis*. N. 11: Dievas. *A. Jaksxtas*. Izleistuvės nuotakos (su gaida). *Karbonarius*. Verkia motuszelė. *Vienušis*. Aniošs (isz Lermontowo). *Akyžaida*. N. 12: Maironiui, perskaiczius jojo „Pavasario Pašus.“ *A. J. Taveš*, o Tėvynė. *Margalis*. Užuszim' dailią dainą, Broliai . . . *Margalis*. Po tavo nuog mūsų atsi-tolinimo. *Vienušis*.

Pasakojimai. † Ant turgaus. *Eketis*. N. 4. † Gera sunui motynos roda. † Mauszos aimana. *Vaisxgantas*. N. 8. Ažuolas. *Vytautas*. N. 10. Berczikas ir Rifkė. *Vytautas*. N. 11. Santaika. *Dėdė Atanaxas*. (Kalend. ant 99 m.) Bėda geram žmogui, bet ir niekszui ne visados laimė. *Savasis*. (Kalend. 99 m.)

Szeipjau. Gamtos paslaptis. N. 2, Senovės Palangos uostas. N. 3. Ukiszkosios patarmės. N. 3, 4, 5, 6. Apie devyžą. *P. B.* N. 4. Kalbos Vilniaus Vysk. parapijų. *Lasxas*. N. 5, 6. Dievas yra kantrus, bet nemarszus. *K. A. K.* N. 5, 6. Terptautiszkas komitetas. *Ad.* N. 5, 6. Linksmos valandos artojo. *K. Mažutis*. N. 7. Žemgalos lietuviai. *Žvalgas*. N. 7. Visuotini vyskupų susirinkimai. *K. Mažutis*. N. 8. Tikras Bažnyczius mokslas apie tautystę. *Juosta*. N. 9. Austro-Vengrija. N. 9. Protinga kirmelaitė ir nesigirk pirm laiko. *Pleitukas*. N. 10, Patarmės virėjoms prie ponystės tarnaujanczioms (70 zupų). *D. Linkpelnė*. (Kalend. 99 m.)

4. Savi ir svetimi rasztai.

„Ukiszkasis kalendorius 1898 m.“ (Sargieczyų). „Tikras tėvyniszkas kalendorius 1898 m.“ (O. v. Mauderodės) N. 1. Naujos kningos. N. 3, 5, 6, 7. „Varpas“ ir „Ukininkas“ 1897 m. N. 4. „Katoļu Maju Kalendars 1898 g.“ N. 7. „Dainų skrynelė.“ Adomo Jakszto. N. 8. „Ukiszkasis kalendorius 1899 m. (Sargieczyų) N. 9. „Lietuvos tėvynės

dainos“ Vienužio. 2 kart sp. N. 10. „Trumpas kun. Filiochowskio katekizmas“ 2 kart sp. „Obrusitėliai“ Dėdės Atanazo. Ąaikraszcziai. N. 12.

5. Paminėjimai.

Nauji Lietuvos Vyskupai: Seinų — Baranauckas, Žemaičių Sufraganas — Cyrtautas, Vilniaus Zwierowicz. N. 1. A. a. kun. S. Gimžauckas. A. a. kun. A. Burba. N. 5, 6. A. a. kun. Rudomina. N. 8. A. a. kun. Juoz. Lydeika (Aldonas). Kun. A. Bilekevicius. *Margalis*. — N. 12.

6. Įvairios žinios.

N. 1. Isz Sziaulių. *Tapalis*. — Petropylės. — Amerikos.
N. 2. Isz Amerikos. *Amerikietis*. Isz Suvaikų gub. Isz Grizskabudžio Keista žiema Telszių ap.

N. 3. Isz Darbėnų. *K. Mažutis*. — Uszpalių. *Katinas*. — Ginteliszkės (L. *Sxunelis*.) — Papolės. *Trumpaskvernis*. — Kretingos. *Keleivis* — Peterburgo ir Kronsztadto. *K. Strelankis*. — Amerikos. *Amerikietis*. — Vieszintų. *Szeszkus*.

N. 4. Isz Zarasų. Nuo Prusų Rubežiaus. Isz Kretingos. — Saratuvos. — Ąakių. — Rigos. *A. D-gis*. Ąaižuvos. *A. D-gis*.

N. 5, 6. Isz Amerikos. *Amerikietis*. — Vyžonų. *Parapijonai*. — Telszių ap. *Ažuolaitis*. Isz Telszių ap. — Kulių. *Utique*.

N. 7. Isz Baisiogałos. *X*. — Papolės. — Troszkunų. Vieszintų ir Gelvonių. *Erszkietyš*. — Sziaulėnų. — Rietavo. Titavėnų. — Kursko. — Amerikos. — Vilniaus.

N. 8. Isz Ginteliszkės. *Padaubinskis*. — Bobruisko. *Ignotas*. Isz Szilavos (su giesmę). — Kelmės. — Kupiszkie. Karė Iszpanijos su suvienytomis valstijomis už Kubos salą. Isz Graikijos. Anglijos turtingumas.

N. 9. Isz Darbėnų. *Senelis*. — Skuodo. — Szaczių.

N. 10. Isz Vaduoklių. — Sėdos. *Žiuržis*. — Dusetų. *Dusetiszkis*. Zarasų. *Cxabuvis*. — Ąakių. *Iks*. — Tverės. — Pałangos. *Pałangiszkis*. Isz Amerikos, Rosijos ir Szveicarijos.

N. 11. Isz Titavėnų. — Kretingos, — Darbėnų. — Ilakių, — Puzoľato Kľovainių. Nuo Joniszko padangės. Isz Łukės. Isz Amerikos.

N. 12. Isz Darbėnų. *Keleivis*. Traupės, — Utenos ir Vyžonų. *Utique*. Isz Amerikos. *Amerikietis*.

7. Nuo Redakcijos.

Atsakymai ir apgarsinimai — kiekvienamę numeryje. Lietuviai, į darbą! N. 9. Ką kitamet (99) spaudinsime? N. 10. 10-metinės sukaktuvės „Varpo“. N. 11. Į darbą, Broļiai ir par 1899 metus! N. 12. Atviras ląksztas į kun. Juoz. Ambrozeviczių Vilniuje. N. 12.

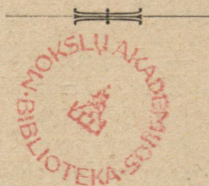
8. Rejistrai.

Turinys „Tėvynės Sargo“ 1897 metų. N. 1.

Turinys „Tėvynės Sargo“ 1898 metų. N. 12.

9. Paveikslėliai.

Prie N. 1: Maszyna ant stulpų. Karavana vergų Afrikoje. — N. 2. Gromnyczių szventė. Prie N. 4: Prisi-kėlimas Vieszpaties. — N. 5, 6: Mojavos maldos *Andriollo*. — N. 7: Koplyczia Grabo Iszganytojo Jezaus Kr. Jeru-zalemę. — N. 8: Įcziepijimas limfos.

Atsakąs rėdaktorius **J. Łapinas Tilžėje**; prie jo siųst rasztus, rankraszczius ir piningus; pas jį teipo-gi laikraszcziio krautuvė. Antraszas: **Herrn J. Łapinas, Tilsit, (Ostpr.)**

Spaudinta pas J. Szenkę, Tilžėje.

Ką sako apie blaivystę L. N. Tolstoi ir vokiečių profesoriai?

L. N. Tolstoi*) apie blaivystę.

Nėjokio tarnas dviem ponam tarnauti negali: nės arba vieno neapkęs, o antrą mylės, arba prie vieno turėsis, o antrą paniekins. Negalite Dievui tarnauti ir mamonui. Luc. 16, 13.

Kas ne esti su manimi, priešz manę yra, ir kas nerenka su manimi, tas barsto. Math. 12, 30.

Nemieruoti vaisingos žemės plotai, kurie galētu iszmaitinti tukstantis neturtingų szejimų, užimti dabar daržais ir laukais, kur auga taboka, vynmedis, apvyniai, ypatingai rugiai ir bulbos, vien tiktai dėlto, kad isz jų butu svaiginantis gerałai — kaip va: vymas, ałus, degtinė. Milijonai darbininkų, kurie galētu žmonijai atneszi tikrą pełną, užimti sutaisymu tų gerałų. Anglijoje suskaiyta, kad deszimta dalis darbininkų vientiktai užsiema pritaisymu vyno ir degtinės. O kokios-gi pasekmės vartojimo tabokos, vyno, degtinės?

*) Grafas Leonas Tolstoi, garsiausias dabartinių łaikų rasztininkas Rossijoje, paraszė pamokslėlį apie blaivystę, kurį paduodu lietuviszkai pagal vok. žodžių: „Internationale Monatsschrift zur Bekämpfung der Trunksucht“: — Leipzig 1898.

Yra sena pasaka apie zokoninką, kurs suderėjo su velniu, kad jo neįleis savo kambarėlin; o jeigu įleistu, tai reiktu iszpildyti, ką tiktai palieps velnias. Pasakoja, kad velnias pasivertęs paszautu juodvarniu ir ėmęs szokinėti ties' zokoninko kambarėliu, nuleidęs sukruvintus sparnus. Zokoninkas pasigailėjo varno ir priėmė savo kambarėlin (celion). Tada velnias (pasirodęs ėsas tikrai velniu, o ne juodvarniu) tarė zokoninkui, kad jis iszsirinktu isz trijų griekų vieną: žmogžudystę, svetimoterystę arba girtuoklystę. Zokoninkas, truputėli pamislijęs, iszsirinko girtuoklystę, manydamas, kad pasigėręs tiktai sau tepadarys blogai. Bet kada, pasidaręs girtu, pražudė visą protą ir atėjo netolymon kaimon, papildė tenai, moteriszkės suvedžiotas, svetimoterystę, o tuojaus paskui ir žmogžudystę, nės užmuszė vyrą, kurs namon sugrižęs, užpuolė ant zokoninko.

Teip rodžia pasaka girtuoklystės blėdę, tokius ir isz tiesų atnesza vaisius gėrimas svaiginanczių geraų. Retai papildo vagis ar žmogžudys savo darbą blaivus budamas. Isz sąraszo apsudytų nusidėjimų (kriminalų) pasirodo, kad $\frac{9}{10}$ (devyni isz deszinties) prasikaltimų esti padaryti girtų žmonių. Kad isz degtinės gėrimo iszeina didžiausia dalis bjaurų darbų — visų — aiskiausiai parodo ta aplinkybė, kad Amerikos valstijos, kurioje uždrausta pardavinėti degtinę ir kitus visus svaiginanczius geraus, kriminaliszki prasikaltimai bemaž visai pražuvo. Nebeatsitinka tenai nei vagystės, nei iszplėszimų, nei žmogžudystės, o kaliniai stovi neužimti. Kita pasekmė svaiginanczių geraų yra — žmogaus sveikatos isznaikinimas. Neveizdint jau ant to, kad isz gėrimo degtinės ir jai panaszių geraų atsiranda labai sunkios prie vienu tiktai girtuoklių kimbanczios ligos, kurios užsibaigia smercziu, patėmyta yra kad girtuokliai, kurie apserga paprastoms ligoms, daug sunkiaus tesugija, nekaip tie, kurie neragauja svaiginanczių geraų; teip, kad assekuravojant gyvenimą — assekuracijos draugystėms brangiau apsieina užmokėti už iszgerianczius, neg už blaivus. Treczia ir baisiausia pasekmė degtinės gėrimo ta' kad degtinė iszplėszia žmogaus protą ir sąžinę: žmonės'

gerdami degtinę, pasidaro dvasiškai silpnesniais, išnykėliais. Ar atnesza tatai gėrimas deginauczių geraų koki-nors peñą?

Nėjokio.

Užtarytojai alaus, vyno ir degtinės sakydavo seniaus, kad szitie gerałai naudingi sveikatai: padidina spēkas (sylą), szildo ir linksmina. Bet dabar jau be abejonės žinoma, kad tai netiesa. Svaiginantįs gerałai jau dėlto sveikatai negali buti naudingi, kad turi stiprus nuodus — alkoholių; o nuodų ragavimas negali buti neblėdingas. Kad degtinė ne priduoja žmogui nėjokios syłos, (spėkos), jau nekartą izrodyta ir tuo taku, kad izz dviejų lygiai gerų darbininkų metinis darbas didesnis ir geresnis buvo to darbininko, kurs negėrė degtinės, nekaip to, kurs izzgerti mėgsta, tarp kareivių karės laikę budavo daugiaus silpnų ir pavargusių tose eiliose, kuriose duodavo gerti degtinės, nekaip ten, kur negerdavo asztraus gerało. Lygiai-pat aiskiai izzrodyta, kad degtinė neszildo, kad szilima, kuri kilsta izzgėrus degtinės, neilgai testovi ir kad viso kuno sziltumas, par trumpą laiką pasididinęs, paskui dar labiaus susimažina; teip kad girtuokliai daug sunkiaus kenczia ilgesnį szaltį, nekaip negerentieji. Izz tų, kurie suszała kas metą, didelė dalis tiktai todėl suszała, kad susiszildo, degtinę gerdami.

Kad linksmumas, kurs atsiranda, degtinės izzgėrus, netikras ir visai nepanaszus į žmoniszką szirdies ramumą, nereikia nei izzrodinėti. Visi gerai pažįsta tą degtinės linksmumą. Reikia tiktai pasiveizdėti, kas dedas karcziamosę, szventės sułaukus, ir kaip linksminas žmonės po kaimus par krikosztynas, veselias ir kitus tokius susirinkimus. Tas degtinės linksmumas visados užsibaigia keiksmiais, barniais, musztynėms, kaulų sułaužymais, visokiais žmogystės pažeminimais ir kitais bjauriausiais darbais. —

Degtinė neduoda nei sveikatos, nei syłos, nei szilimos, nei linksmumo, o padaro žmonėms tiktai didelę blėdę. Reikėtu tatai vilties, kad kiekvienas protingas, izzmanas ir dievobaimingas žmogus netiktai pats negers asztrių geraų, bet visomis syłomis rupinsys izznaikinti ir kituose tą pratimą gerti tuos nenaudingus ir blėdingus nuodus. —

Bet ant nelaimės, atsitinka visai prieszingai.

Žmonės teip labai prisiriszė prie senų papročių ir teip tvirtai jų turisi, kad mūsų laikuosę daug atsiranda gerų ir iszmingų žmonių, kurie netiktai neliaunas patijs gerti ir kitiems duoti alkoholizkus geralus, bet dar, kaip galėdami, rupinas užtarti jų gėrimą — „Ne degtinę reikia barti, sako jis, bet nemieruotą gėrimą.“ Dovidas karalius sako: „vyras linksmina žmogaus szirdį.“ Ir Kristus Galiliejos Kanoje palaimino vyną. Jei žmonės negertu, tai rėdai pražutu didžiasis pešnas. Negalima apseiti be degtinės ant linksmių szvenczių, ant kriksztynų ant veselių. Kaip-gi neiszgersi pirkdamas ar parduodamas arba mylimą svetį vaiszindamas. — „Prie mūsų darbo ir teip sunkių dienų reikia iszgerti“, sako praszcziokas darbininkas. — „Jei tiktai geriame retkarcziais ir su protu, tai niekam nedarome blėdės“, sako turtingesnieje žmonės. „Rossijos zobova, linksmmas — iszgerti,“ sakė kunigaiksztis Vlădimiras. — „Iszgerdami mes kitiems nieko pikto nedarome, tiktai sau. Bet jei mes patijs sau blėdę darome, tai jau mūsų darbas; mes kitų ne mokysime, bet ir kiti mus nenmokijs. Ne mes pradėjome, ne su mumis ir pasibaigs tas gėrimas,“ sako lengvadvasiai.

Teip kalba, savę teisindami tie vien, kurie iszgerti mėgsta, ir neturtėlis, ir turtingas, ir jaunas, ir senas. Bet jų žodžiai, kurie dar turėjo sziaokią-tokią prasmę priesz keletą deszimtų metų, dabar jau nieko nebereiszkia. Galėjo tadą teip kalbėti, kadą visi buvo tos nuomonės, kad gėrimas svaiginanczių geralų tai nekaltas pasilinksminimas, tai padidinimas žmogaus syšos ir sveikatos; kadą dar nežinojo, kad degtinė turi nuodus, kurie žmogaus sveikatai visados vodijs; kadą žmonės dar ne pažino baisiausios girtuoklystės pasekmes, kurias dabar kiekvienas gerai mato ir supranta.

Teip galėjo tadą sakyti, kadą dar nebuvo tos nelaimės, kadą szimtai ir tukstantijs žmonių priesz laiką sulaukė sunkiausių ligų su smercziau vientiktai isz tos priežasties, kad priprato gerti svaiginanczius geralus ir nebegalėjo nuo jų nuprasti. Lengva tai buvo sakyti, kad degtinė tai nekaltas pasilinksminimas, kadą dar neregėjome nesuskai-

tytos minios alkanų sielvartais ir vargais sudžiovintų moterų ir vaikų, kurie tiktai todėl kenczia nelaimės, kad jų vyrai ir tėvai priprato gerti degtinę. Lengva tai buvo sakyti, kada dar nematėme szimtų ir tukstanczių piktadėjų, kuriais pripildo kalinius ir katorgas, kada nematėme paleistuvystėje pražuvusiųjų mergų, kurios tiktai isz degtinės susilaukė tos nelaimės. Tai buvo lengva sakyti, kada dar nežinojome, kad szimtai ir tukstancziai žmonių, kurie butu galėję gyventi su nauda dėl kitų žmonių, pražudė savo sylas, savo dvasią ir duszią tiktai isz tos priežasties, kad yra asztrūs gėrimai, kurie juos iszvedė isz gero kelio.

Ir dėlto tai mūsų laikuosę neiszpuola sakyti, kad tai kitiems negali rupėti, ar kas geria, ar negeria degtinės; kad nepardidelis degtinės gėrimas mums nieko blogo nedaro ir mes nesiduosime mokyti nei kitus mokysime, ką reikia gerti; kad ne su mumis prasidėjo ir ne su mumis pasibaigs. Mūsų laikuosę klausimas, ar gerti degtinę, ar negerti, nebepriguli atskiram žmogui — bet visuomėnei. —

Szioje gadynė' visi žmonės noroms-nenoroms persiskyrė į du burių: **vienas** rupinas iszdildyti gėrimą svaig. geraų, kaipo visai nenaudingų nuodų, kariauja žodžiu ir paveikslu: nei patįs negerdami, nei kitiems neduodami; **kiti** užtaria gėrimą tų nuodų žodžiais, o kas dar svarbiaus, paspiria savo pavyzdžiu. — Ir ta karė sukilo dabar po viso svieta valstijas, o nuo poros deszimtų metų ypatingai asztriai sujudėjo Rossijoje. „Ir kada nežinojote, tai jums ir už grieką nebuvo paskaityta,“ pasakė Vieszpats Kristus. Bet dabar žinome, ką darome ir kam tarnaujame, kada geriame degtinę arba kitus vaisziname su ją, ir dėlto nebegalime nusiteisinti, jei mes gerai numanydami, kad tai griekas degtinę gerti, nesiliauname gerti ir kitiems davinėti.

Negalėsi pasakyti, skaitytojau, kad butinai reikia gerti retkarcziais, kaip antai par veselias, bankietus, kitus degtinę pavaiszinti, nors jau dėlto, kad teip visi daro ir teip darydavę mūsų tėvai ir seneliai ir kad mums nepatogu nuo kitų atsiskirti. Tai netiesa. Mūsų tėvai ir bocziai pametė blogus papratimus, kaip tiktai pažino jų blėdingumą. O kad degtinė mūsų laikuosę daro didžiausią blėdę,

visi gerai žino. Kaip tatai galiu asz, gerai numanydamas, kad gėrimas nugirdancziųjū geraų yra nelaimė, kuri szimtus tukstanczių žmonių nelaimingais daro, tą degtinę vaiszinti savo draugus, kurie atėjo pas manę ant bankieto, ant kriksztynų ar veselių?

Ne visados teip buvo visa, kaip dabar, bet visa ėjo isz blogesnio geryn, ir tai ne isz pat savęs, bet par žmones, kurie teip darė, kaip jiems liepė jų protas ir ir sąžinė. Ir dabar reikalauja mūsų protas ir sąžinė, ir tai kuo asztriausiu budu, idant mes pamestumėme degtinę gerti ir kitus vaiszinti. — Paprastai apsudijam tuos girtuoklius ir su paniekinimu ant tų žiurime, kurie karcziamosę ir „traktieriuosę“ teip pasigėrė, kad jau nieko nebejauczia ir kurie teip priprato prie degtinės, kad nuo jos jau nebegali atsitraukti ir visą savo lobį jai atiduoda. Bet tokius žmones, kurie degtinę savo namon neszinas, kasdien geria, bet su mierą o visokiuosę atsitikimuosę ir ir sveczius vaiszina, — tokius žmones laiko par gerus ir szlovingus, nės jie nieko pikto nedaro. O vienok szitie žmonės verti didesnio paniekinimo, nekaip tikrieji girtuokliai.

Girtuokliai tiktai dėlto pavirto girtuokliais, kad tie, kurie geria su mierą iszmokė juos degtinę gerti, savo paveikslu įvedė juos pagundiniman. Girtuokliai niekados nebutu pasidarę girtuokliais, jei nebutu regėję, kad kiti szviesūs ir visų garbinami žmonės geria degtinę ir kitus vaiszina. Jaunikaitis, kurs nei karto neturėjo degtinės nei laszelio, pažista degtinę su visą veislę (Wirkung) — ant bankieto, ant veselių nuo tų paczių garbinamųjų žmonių, kurie nesiskaito girtuokliais. —

Todėl papildo didelį grieką tasai, kurs geria degtinę nors ir mažiausią mierą, kurs vaiszina kitus, nors ir visų paprastu budu — Jis iszveda isz gero kelio tuos, kurių nevalnia iszvesti. Juos mini S. Rasztas, sakydamas: „Bėda tam, kurs suvedžioja vieną isz tų mažutėlių.“ Atsako man: „ne nuo mūsų prasidėjo, ne su mumis pasibaigs.“ Ne! su mumis ir pasibaigs, jei mes tiktai susiprasime, kad mums ne vis lyg', ar gersime degtinę, ar ne; jei susi-

prasime, kad mes pirkdami kiekvieną butelį, gerdami kiekvieną stiklelį, pildome tą velnizšką darbą, par kurią ant niekų žūsta geriausios žmonių spėkos. Bet prisiimdami blaivystę ir pamesdami tą kvailą papratimą vaiszinti sveczius degtinę ant bankietų, veselių; kriksztynų, darome mes visų svarbiausį reikalą — dėl savo duszios dieviszką darbą. Jei mes tiktai suprasime tą dalyką, tai jau nuo musų pragaisz girtuoklystė.

Kas tu tikt esi, mielas skaitytojau, ar jaunikaitis, kurs tikt dar ruoszias gyveniman, ar užaugęs žmogus, kurs jau turi gyvenimą vietą — szejynos tėvas sr motyna, ar pasenėjęs žmogus, kurs netrukęs turi jau iszduoti skaitlius isz savo gyvenimo, turtingas ar beturtis, augszta ar menkas — kas tu tikt esi — negali stovėti tarp dviejų burių; teturi butinai iszsirinkti vieną isz dviejų: arba kariauti priesz girtuoklystę, arba ją platinti — Dievui tarnauti arba mamonui.

Jei dar esi jaunikaitis, kurs dar niekados negėrei, dar neesi nunuodytas ałkogolium, laikyk sau par didelę dovaną, kad dar nepažeistas esi, nesuvedžiotas. Jei tu pasiduosi pagundinimui, tai bus tau daug sunkiaus kariauti priesz suvedžiojimą. Ne tikėk, kad degtinė padidys tavo linksmybes. Tavo metuosę linksmumas tikras, prigimtas, o degtinė tiktai tavo linksmumą padarys ałkoholiszką, kvailą ir grieszną. Bet kas užvis svarbiausia, sangokis degtinės dėlto, kad tavo metuosę visų sunkiausia prieszinties kitiems pagundinimams. Degtinė sumažina tavo amžiuje teip reikalingą proto syla, kuri kariauja priesz pagundinimus. Budamas girtu padarysi tai, ko tau ir nesisapnavo, kada būvai blaivus. Tai kam-gi pasiduoti teip baisiam pavojui?

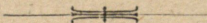
Be jei esi užaugęs žmogus, jau pripratęs prie apgirdancziųjų gėrymų arba dar tiktai pradėjęs pratinties, kuo veikiaus atsipratink, pamesk, kol dar laikas, tą baisiausį papratimą, nės jis pergalės tavę beregint, ir paliksi tokiu pat girtuokliu, kaip tie, kuriuos nužudė degtinė. Ir visi teip pradėjo, kaip tu. Jei tu ir galėtumi par visą gyvenimą po truputėlį ragauti apgirdanczių geraų ir nepastoti girtuokliu, tai pats gerdamas ir kitus degtinę vaiszindamas, gal padarysi girtuokliu tavo jaunesnį brolių, tavo

paczią, savo vaikus, kurie neisztvers teip, kaip tu, prie mažo gėrymo. Bet kas visusvarbiausia, tai pamislyk kad tau priguli, ėsant užaugusiam, kaip namę tėvui ar motinai — szejmynos galvai — daboti visą namų szejmyną. Todėl žinodamas, kad degtinė, netiktai neatnesza nėjokio pelno, bet dar užtraukia ant žmonių nelaimę, nėkaip neturi tuo visu sekti, ką tėvai ir bocziai darė, t. y. degtinę gerti, pirkti ir ją kitus vaiszinti — bet prieszingai turi pamesti tą paprotį, ir jo vieton kitą ką geresnį pastatyti.

Nesibijok, kad labai žmonės nuliis, jei nebebus degtinės ant bankietų, veselių, krikosztynų. Daugalyje vietų jau apseina be degtinės: jos vietoj' duoda skanius valgymus ir neapgirdanczius gėrymus. Tiktai isz pradžių stėbiasi isz to žmonės ir tai pučis kvailieji, bet tuojaus pripranta prie tokio vaiszinimo ir pamėgsta. Bet jei esi jau pasenėjęs žmogus, tamę amžiuje, kada jau szendien ar rytoje reiks iszduoti skailių isz to, kaip Dievui tarnavai ir vietoj' to, kad supratytumei ir nubaidytumei neiszzmananczius jaunikaiczius nuo degtinės, kurią pažinai par visą gyvenimą, kad tai didžiausi nelaimė, juos savo pavyždžiu iszvedi isz kelio, gerdamas pats degtinę ir kitus vaiszindamas, papildai didelį grieką. —

Bėda svietui nuo papiktinimų! Papiktinimas turi ateiti ant svieto, ale bėda tam žmogui, par kurį ateina.

Jei mes tą vieną dalyką gerai suprantame, kad nėra vidurinio kelio geriant apgirdanczius gėrymus, tai noroms nenoroms turime iszsirinkti vieną isz dviejų: „Dievui tarnauti arba mamonui.“ „Kas ne su manimi, tas priesz manę, o kas su manimi nerenka, tas aikvoja.“ —

Vokiečiai apie blaivystę.

Jau keletas metų bus, kaip už rubežiaus pradėjo mokyklose aiskinti vaikams bjaurumą girtuoklystės. Ant sienų kabina visokius vaizdus, ant kurių vaikai mato visą girtuoklio nelaimę; ant kninguczių virszaus iszraszo gražius žodžius apie blaivystę. Tokiu budu jau nuo pat jauniausių dienų pripratina vaikus mylėti blaivystę, o bjaurėties girtuoklystės. Neseniai Berlynę pradėjo dirbti dėl mokytinių popieros sąsiuvus, ant kurių virszelių atspausta 10 pamokymų apie blaivystę. Tėvai, pirkdami tokius sąsiuvus vaikams, o vaikai raszydami tų sąsiuvų popierių, vis jau nors kartą perskaitys ant virszaus atspautus žodžius ir gal ne vienas atsimins ir paskui. Tą 10 pamokymų sustatė garsūs gydytojai su mokytojais. Jų turinys toks:

1. Gėrimai, kurie turi alkoholiszkų, kaip antai: degtinė, vynas, alus, sveikam žmogui visai nereikalingi.

2. Vaikams alkoholius yra nuodai.

3. Alkoholiniai gėrimai juo daugiau turi alkoholiaus, jau labiaus vodyja, teip, juog degtinė yra užvis vodingesnė.

4. Alkoholius neduoda nėjokio maisto ir visai negali nei padidinti, nei užlaikyti kuno darbsztumą. Jis isz pradžios sujudina kraują. bet tuojaus paskui užaina dar didesnis nuvargimas.

5. Kaš isz karto iszgeria daug alkoholiaus (arielkos), tas girtu tapęs, pražudo protą, o kartkartėmis gauna ir smertį.

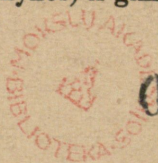
6. Alkoholius, po truputėli geriamas, par ilgą laiką pamaželiu isznaikina visas dalis, kurios kuno gyvatai esti reikalingiausios, k. a. pilvą, jeknas, inkstus, szirdį ir isz lengvo džiovindamas, atveda žmogui angstyvą smertį.

7. Ragavimas svaiginančiųjų gėrimų dėl to daug blėdės daro, kad pažadina geidulį gerti vis daugiau ir daugiau; priveda tokiu būdu prie girtuoklytės.

8. Girtuoklytė išnaikina doriausius žmogaus norus ir jausmus; sukelia žvėriškus geidulius ir atveda ant bjauriausių darbų.

9. Girtuoklytė išplėšia visas dvasios dovanas ir pamažu padaro žmogų bepročiu.

10. Girtuoklytė išdrasko šeimynišką laimę (tarp tėvų, vaikų ir visos šeimynos) ir gimdo vargus ir ubagystę. —

02492

